

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Problematika uzavírání manželství a určování otcovství
v České republice**

Petra Jičínská

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Petra Jičínská

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Problematika uzavírání manželství a určování otcovství v České republice

Název anglicky

Issues Related to Getting Married and Establishing Paternity in the Czech Republic

---

Cíle práce

Cílem teoretické části diplomové práce je na základě provedené analýzy právních textů komplexně zhodnotit právní úpravu a podmínky uzavírání manželství a určování otcovství v českém právním řádu. Cílem aplikační části práce je vyhodnotit, jak nesezdané páry, které mají společné děti, pohlíží na institut manželství. Zda u nich dochází k odkladu vstupu do manželství, a jaké mají pro to důvody.

Metodika

- vyhledání zdrojů a jejich prostudování s použitím metody analýzy právních textů
- seřídění teoretických poznatků dle předem stanovených klíčových znaků, literární rešerše
- zpracování teoretické části práce
- příprava podkladů pro praktickou část práce
- zpracování praktické části práce
- vyhodnocení, diskuze, využití metody komparace a syntézy
- závěr

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

jméno dítěte, kohabitace, manželství, matrika, popření otcovství, přijetí dítěte, rodičovství, rodina, určení otcovství, zánik manželství

Doporučené zdroje informací

DAUBNEROVÁ, Alena. Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku. Praha: Linde, 2013.

175 s. ISBN 978-80-7201-930-4.

HENYCH, Václav. Zákon o matrikách s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.

349 s. ISBN 978-80-7380-525-8.

MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003.

161 s. ISBN 80-86429-19-9.

MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. 323 s. ISBN

978-80-86429-87-8.

NOVOTNÝ, Petr. Nový občanský zákoník. Rodinné právo. Praha: Grada, 2014. 200 s. ISBN

978-80-247-5167-2.

Vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení

a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-04-11].

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel). In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-04-11].

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky). In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-04-11].

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-04-11].

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 460/2016 Sb. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-04-11].

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 2. 10. 2017

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 1. 11. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 01. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Problematika uzavírání manželství a určování otcovství v České republice“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13. 3. 2018

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Janě Borské, Ph.D. za trpělivé vedení, praktické připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

Problematika uzavírání manželství a určování otcovství v České republice

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá problematikou uzavírání manželství a určování otcovství v České republice. V teoretické části diplomové práce je zhodnocena právní úprava a podmínky uzavírání manželství a určování otcovství v českém právním řádu.

Praktická část práce je rozdělena do čtyř částí, jejichž cílem je zjistit, jak nesezdané páry, které mají společné dítě nebo jeho narození teprve očekávají, pohlížejí na institut manželství. Zda u nich dochází k odkladu vstupu do manželství a jaké mají pro to důvody.

První část je zaměřena na vybrané celorepublikové statistické údaje. Z databáze ČSÚ bylo zjištěno, že každoročně stoupá počet dětí narozených mimo manželství. Jestliže v roce 2012 se narodilo 43 % nemanželských dětí, tak v roce 2016 to bylo již 49 %. Stejně tak stoupá i věk osob, které se rozhodnou manželství uzavřít. V letech 2012 – 2016 činil průměrný věk svobodných ženichů 31,8 let a svobodných nevěst 29 let. Vyrůstá rovněž průměrný věk žen při narození prvního dítěte. Od roku 1980 do roku 1994 nepřesáhl průměrný věk prvorodiček 23 let. Od roku 1995 pak tento věk každoročně stoupal a v roce 2016 činil 28,2 roku.

Výzkum druhé části je proveden kvantitativní metodou sběrem sekundárních dat z úředních matričních dokumentů Městského úřadu Poděbrady z období let 2012 – 2016. Jedná se o dotazníky k uzavření manželství obsahující údaj o společných dětech snoubenců. V období pěti let bylo v Poděbradech uzavřeno celkem 614 manželství, přičemž 28 % snoubenců v reprodukčním věku nevěsty vstupuje do manželství a má již společné dítě. Nejvíce párů, a to 47 %, uzavře manželství do jednoho roku věku dítěte. Největší podíl ženichů je zastoupen věkovou kategorií 30-34 let (29 %), u nevěst je to kategorie 25-29 let (34 %). Je tedy patrné, že Poděbrady se nijak neliší od celorepublikového průměru věku ženichů a nevěst.

Třetí část vychází ze sběru sekundárních dat z matriční knihy narození vedené pro město Nymburk a zjišťuje, zda rodiče nemanželských dětí, které se narodily v roce 2012 a ke kterým bylo určeno otcovství souhlasným prohlášením rodičů, uzavřeli manželství do pěti let od narození společného dítěte. Předmětem výzkumu

provedeného kvantitativní metodou je 577 zápisů o narození, přičemž 31 % dětí se narodilo právě nesezdaným párům, které dítěti určily otcovství. 30 % nesezdaných párů uzavřelo následně manželství, nejčastěji do 1 roku věku dítěte. Věková hranice všech párů, jež manželství uzavřely po narození jejich dítěte, je nejvíce zastoupena kategorií 30-34 let pro muže (37 %) a 25-29 let pro ženy (33 %).

Další výzkum s využitím kvalitativní metody je anketa pro nesezdané páry očekávající narození společného dítěte, které v průběhu roku 2017 požádaly matriční úřad Poděbrady o sepsání zápisu o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů. Z ankety vyplynuly názory těchto párů na institut manželství, na zohlednění potřeb rodiny státem a plánování počtu společných dětí s ohledem na jejich ekonomickou situaci. Všech 100 dotazovaných nesezdaných párů bydlí ve společné domácnosti a 99 % z nich je přesvědčeno o tom, že stát potřeby rodiny zohledňuje nedostatečně. 37 % respondentů se cítí být omezeno v počtu plánování společných dětí s ohledem na svou ekonomickou situaci. 58 % nesezdaných párů očekávajících narození dítěte má v plánu v budoucnu manželství uzavřít, ale neví přesně za jak dlouho. Pro 64 % z nich je důvodem odkladu manželství skutečnost, že žena je těhotná.

Z provedeného výzkumu autorka práce zjistila, že v obcích spadajících do správního obvodu matričního úřadu Poděbrady dochází k poměrně malému počtu matričních událostí. V letech 2012 – 2016 bylo ve všech 14 obcích zapsáno celkem 140 zápisů (z toho 3 narození, 23 manželství a 114 úmrtí). Tato situace je standardní pro většinu matričních úřadů, neboť děti se rodí v porodnicích, manželství jsou uzavírána v sídle matričního úřadu v prostorách k tomu určených a nejvíce lidí umírá v nemocnicích, kde pak dochází k zápisu těchto matričních událostí. Dosavadní právní úprava nařizuje vedení samostatné knihy pro každou obec. Z tohoto důvodu autorka práce navrhuje změnu právní úpravy v § 3 vyhlášky č. 207/2001 Sb., která upravuje podrobnosti o technickém způsobu vedení matričních knih. Navrhuje, aby pro všechny obce spadající do správního obvodu matričního úřadu se vedla pouze jedna kniha.

Klíčová slova: jméno dítěte, kohabitace, manželství, matrika, popření otcovství, příjmení dítěte, rodičovství, rodina, určení otcovství, zánik manželství.

Issues Related to Getting Married and Establishing Paternity in the Czech Republic

Abstract

This thesis deals with the issues of entering into marriage and the determination of paternity in the Czech Republic. The legislation and conditions for entering into marriage and the determination of paternity in the Czech legal order are assessed in the theoretical part of this thesis.

The practical part is divided into four sections with the purpose being to find out the way unmarried couples - expecting a child or already having a child together - view the institution of marriage; if they postpone entering into marriage and for what reasons.

The first section is focused on selected statewide statistical data. The database of the Czech Statistical Office shows that the number of children born out of wedlock has been rising every year. If there were 43% of children born out of wedlock in 2012, it was 49% in the year 2016. The age of persons entering into marriage has also risen. In the years 2012 – 2016, the average age of single grooms was 31.8 years and the average age of single brides was 29. The average age of women having their first child has been rising as well. From 1980 to 1994, the average age of primiparas did not exceed 23 years. However, since 1995 the age has been rising every year up to 28.2 in 2016.

The research in the second section is carried out by the quantitative method, using secondary data collection from official registers of the Municipal Authority of Podebrady in the years 2012 – 2016; namely Questionnaires for Entering into Marriage including data on the fiancés' children (that they had had together). Within a period of 5 years, 614 marriages altogether were contracted in Podebrady - 28% of fiancés entering into marriage where the bride was of reproductive age and already had a child. Most couples, that is 47%, entered into marriage when the child was less than 1 year old. Grooms were most often aged 30-34 (29%) and brides 25-29 years of age (34 %). It is evident that Podebrady's average age of brides and grooms does not differ from the statewide average.

The third section is based on secondary data collection from the Register of Births in the town of Nymburk to find out whether the parents of the children born

out of wedlock in 2012, where the paternity was determined by the Declaration of Consent of the Parents, entered into marriage within 5 years after the birth their child. The research was carried out by quantitative method upon 577 recorded births, where 31% of the children were born out of wedlock and the paternity was determined by the parents. 30% of unmarried couples entered into marriage later, most often before the child was 1 year old. The age group of couples entering into marriage after their child was born was most often 30-34 years for men (37%) and 25-29 years for women (33%).

The next research using quantitative methodology was an opinion poll for unmarried couples expecting a child who asked the Podebrady Registry Office to file a determination of paternity with the Declaration of Consent of the Parents during 2017. The opinion poll reveals the couples' opinions on marriage itself, on the State's care for the needs of families as well as the number of children planned taking account of their financial situation. All of the 100 unmarried couples live in a common household and 99% of them are convinced that the State's care of the needs of families is insufficient. 37% of the respondents feel limited in the number of planned children by their financial situation. 58% of unmarried couples expecting a child plan to enter into marriage in the future but do not know exactly when. Pregnancy is the reason to postpone marriage for 64% of them.

The author of the thesis has found out from the research that quite few events happen in villages in the administrative district of the Registry Office of Podebrady. There were 140 entries recorded (3 births, 23 marriages and 114 deaths) in all 14 villages in the years 2012 – 2016. That is a common situation for most registry offices, as children are born in birth centers, marriages are contracted in the respective halls of the seat of the Registry Offices and most people die in hospitals, where these events are recorded. The current legislation requires independent registers for each village. For that reason, the author suggests changing Sec. 3 of the Regulation No. 207/2001 Sb., regulating details of keeping registers. The author suggests that only one register be kept for all the villages of the administrative district of a Registry Office.

Key vocabulary: name of the child, cohabitation, marriage, the Registry Office, denial of paternity, surname of the child, parenthood, family, the determination of paternity, the dissolution of marriage.

Obsah

1 Úvod	17
2 Cíl práce a metodika	18
2.1 Cíl práce.....	18
2.2 Metodika.....	18
3 Teoretická východiska	21
3.1 Státní správa na úseku matrik	21
3.1.1 Matrika	21
3.1.2 Působnost na úseku matrik	22
3.1.3 Seznam matričních úřadů	23
3.2 Rodina.....	23
3.2.1 Listina základních práv a svobod	25
3.2.2 Rodičovství.....	25
3.2.2.1 Mateřství.....	25
3.2.2.2 Otcovství.....	25
3.2.2.3 Otcovství svědčící muži, který dal souhlas s umělým oplodněním, tzv. jedenapůltá domněnka otcovství	27
3.2.2.4 Popření otcovství svědčící manželu matky	29
3.2.2.5 Popření otcovství souhlasným prohlášením rodičů	30
3.3 Postup při zapisování do matriční knihy narození.....	30
3.3.1 Zápis jména dítěte do knihy narození.....	31
3.3.2 Jméno a příjmení dítěte svobodné matky při pozdějším určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů	32
3.3.3 Zápis příjmení dítěte do knihy narození	32
3.3.4 Jméno a příjmení českého státního občana, který je zároveň státním občanem jiného členského státu Evropské unie	33
3.4 Trvalý pobyt dítěte při narození	35
3.5 Způsoby nabývání státního občanství České republiky pro dítě	35
3.5.1 Nabývání českého státního občanství narozením.....	35
3.5.2. Nabývání českého státního občanství určením otcovství	35
3.5.3 Zvláštní úprava udělení českého státního občanství pro nezletilé dítě.....	37
3.6 Formální podoby soužití.....	37

3.6.1 Sňatkový trh	37
3.6.2 Manželství.....	38
3.6.2.1 Vznik manželství	39
3.6.3 Předodдавkové řízení	40
3.6.4 Projev vůle, přítomnost svědků	41
3.6.5 Příslušnost k projevu vůle snoubenců.....	41
3.6.6 Příjmení po uzavření manželství.....	42
3.6.7 Zákonné překážky manželství	43
3.6.8 Zánik manželství.....	44
3.7 Registrované partnerství	45
3.7.1 Poměry k vlastním nezletilým nesevěprávným dětem	46
3.8 Neformální podoba soužití - kohabitace	47
3.8.1 Soukromoprávní aspekty nesezdaného soužití	48
3.8.2 Svatba nebo soužití „na divoko“, právní přednosti a právní omezení nesezdaných párů v Německu.....	50
3.8.3 Vzájemné soužití typu druh a družka v Německu, nároky na podporu bývalého druha.....	52
4 Vlastní práce.....	53
4.1 Analýza vybraných statistických ukazatelů	54
4.2 Společné děti párů vstupujících do manželství v letech 2012 – 2016 v Poděbradech.....	56
4.3. Narozené děti v roce 2012 v Nymburce	65
4.4 Anketa při určování otcovství souhlasným prohlášením rodičů na matričním úřadě v Poděbradech v roce 2017	71
5 Výsledky a diskuse	84
5.1 Výsledky kapitoly „Analýza vybraných statistických ukazatelů“	84
5.2 Výsledky kapitoly „Společné děti párů vstupujících do manželství v letech 2012 – 2016 v Poděbradech“	84
5.3 Výsledky kapitoly „Narozené děti v roce 2012 v Nymburce“	85
5.4 Návrh změny vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách	86

5.5 Výsledky kapitoly „Anketa při určování otcovství souhlasným prohlášením rodičů na matričním úřadě v Poděbradech v roce 2017"	88
5.6 Komparace vybraných právních aspektů u nesezdaných soužití v České republice a v Německu	89
6 Závěr	91
7 Seznam použitých zdrojů	94
8 Přílohy	98
8.1 List matriční knihy narození	98
8.2 List matriční knihy manželství	100
8.3 List matriční knihy úmrtí	102
8.4 Zápis o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů	103
8.5 Anketa pro nesezdané páry žádající o zápis o určení otcovství	105

Seznam grafů

Graf č. 1: Počet manželských a nemanželských dětí narozených v letech 2012-2016	54
Graf č. 2: Průměrný věk svobodných ženichů a nevěst v letech 2012-2016	55
Graf č. 3: Průměrný věk žen při narození prvního dítěte v letech 1980-2016	56
Graf č. 4: Věk mužů vstupujících do manželství v letech 2012-2016 v Poděbradech	58
Graf č. 5: Věk žen vstupujících do manželství v letech 2012-2016 v Poděbradech..	59
Graf č. 6: Počet žen v reprodukčním věku vstupujících do manželství v letech 2012-2016 v Poděbradech.....	60
Graf č. 7: Společné děti párů vstupujících do manželství v letech 2012-2016 v Poděbradech.....	61
Graf č. 8: Počet dětí nesezdaných párů před vstupem do manželství.....	62
Graf č. 9: Věk párů vstupujících do manželství se společnými dětmi v letech 2012-2016 v Poděbradech.....	63
Graf č. 10: Věk společných dětí snoubenců uzavírajících manželství v letech 2012-2016 v Poděbradech.....	64
Graf č. 11: Narozené děti v roce 2012 v Nymburce	66
Graf č. 12: Formy soužití párů se společným dítětem narozeným v roce 2012 v Nymburce.....	67
Graf č. 13: Interval uzavření sňatku nesezdaných párů od narození společného dítěte v roce 2012 v Nymburce.....	68
Graf č. 14: Věk nesezdaných párů se společným dítětem narozeným v roce 2012 v Nymburce.....	69
Graf č. 15: Věk párů, které uzavřely manželství po narození společného dítěte.....	70
Graf č. 16: Pohlaví respondentů	72
Graf č. 17: Osobní stav respondentů.....	73
Graf č. 18: Věk respondentů	74
Graf č. 19: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	75
Graf č. 20: Soužití nesezdaných párů ve společné domácnosti	76
Graf č. 21: Plánování počtu dětí s ohledem na vlastní ekonomickou situaci	77
Graf č. 22: Zohlednění potřeb rodiny státem	78
Graf č. 23: Vliv finanční výpomoci státu na rozhodnutí uzavřít manželství.....	79
Graf č. 24: Podpora potřeb rodiny státem	80
Graf č. 25: Doba odkladu manželství	81
Graf č. 26: Důvody odkladu manželství na pozdější dobu	82
Graf č. 27: Důvody uzavření manželství	83

Seznam použitých zkratek

§	paragraf
aj.	a jiné
AISEO	Agendový informační systém evidence obyvatel
č.	číslo
ČSÚ	Český statistický úřad
DNA	deoxyribonukleová kyselina, z anglického deoxyribonucleic acid
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
např.	například
NS	Nejvyšší soud
odst.	odstavec
písm.	písmeno
Sb.	Sbírky listin
sp. zn.	spisová značka
tj.	to je
tzv.	takzvaný
ÚS	Ústavní soud

1 Úvod

„Domov – vždycky to budu opakovat – není prostor, ale proces. Tady se schovávám před deštěm a zimou, tady žiju, tady trávím svůj volný čas, tady se rodí moje rodina, tady ji tvořím léty, trpělivostí a tolerancí a vůbec řadou kladných principů. Domov je bytost“. (Miroslav Horníček)

Rodina je základní jednotkou života společnosti. Rodina jako instituce zahrnuje vztahy mezi mužem a ženou a také mezi rodiči a dětmi. Manželství lze považovat za určenou právně vymezenou společenskou formu zakládání rodiny.

Význam hodnoty manželství se mění. Manželství neznamena pro mladou generaci takový imperativ jako dříve, a to především ve vztahu k jeho hlavní funkci, a tou je výchova dětí. Rodičovství tak není nezbytně vázáno na manželství. Přestože existenci nesezdaných soužití zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník výslovně neupravuje, je tato forma soužití v západních zemích v posledním desetiletí běžným jevem. Soužití v kohabitaci nemusí být jednoznačné odmítnutí sňatku a obecně odmítnutí instituce manželství, může se jednat o jakýsi předvoj manželství při snaze vyzkoušet společné soužití a stabilizaci finančního stavu. Mladí lidé tak začínají partnerský život soužitím v kohabitaci ve společné domácnosti a se společnými dětmi. Současná společnost toleruje soužití párů v kohabitaci, respektuje narození a výchovu dětí mimo manželství.

Proměny v rodinném životě lze porovnávat také ze statistických údajů. V České republice stoupá počet dětí narozených mimo manželství. Zvyšuje se také průměrný věk matek při narození prvního dítěte. Stoupá věková hranice snoubenců, kteří uzavírají první manželství. Dochází tak k proměně demografického chování z východoevropského na západoevropský model.

Hlavním důvod, proč si autorka práce vybrala téma „Problematika uzavírání manželství a určování otcovství v České republice“ pro svou diplomovou práci, je ten, že pracuje na městském úřadě jako matrikářka. Za řadu let praxe je tak možné sledovat změny, ke kterým dochází v souvislosti s nárůstem žádostí o zápis o určení otcovství k dosud nenarozenému dítěti, a také vzrůstající počet párů, které uzavírají manželství a mají již společné děti.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části diplomové práce bude na základě provedené analýzy právních textů zhodnotit právní úpravu a podmínky uzavírání manželství a určování otcovství v českém právním řádu.

Cílem praktické části práce bude zjistit, jak nesezdané páry, které mají společné děti, pohlížejí na institut manželství. Dílčím cílem bude zkoumat odpovědi na položené výzkumné otázky:

- a) Dochází u nesezdaných párů, které mají společné děti, k odkladu vstupu do manželství?
- b) Jaké důvody pro odklad manželství mají nesezdané páry až po narození společného dítěte?

2.2 Metodika

Diplomová práce bude rozdělena na část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část práce bude zpracována s využitím metody analýzy vybraných právních dokumentů a odborné literatury související s tématem práce z různých oborů. Bude obsahovat poznatky získané na základě právních předpisů, judikatury Nejvyššího a Ústavního soudu České republiky a odborných monografií, které úzce souvisí s problematikou manželství a rodičovství. Teoretická východiska budou vycházet především ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „občanský zákoník“ a zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o matrikách, jménu a příjmení“. V této části práce budou definovány základní pojmy související s hlavním tématem práce, kterými budou zejména pojmy: státní správa na úseku matrik, kompetence na úseku matrik, pojem matrika, rodičovství, popření otcovství, nabytí státního občanství České republiky narozením, určením otcovství či udělením, zápis jména a příjmení dítěte do matriční knihy narození, kohabitace, institut manželství, vznik manželství,

zákonné překážky manželství a zánik manželství. Po zpracování teoretické rešerše a následně teoretické části práce bude přikročeno ke zpracování praktické části práce.

Praktická část práce bude rozdělena do čtyř částí. Pro zvýšení validity prováděného výzkumu a vytvoření kompletnějšího obrazu zkoumaného jevu budou vybrány čtyři různé úhly pohledy na danou problematiku. Bude se jednat o úhel pohledu celorepublikových údajů, místa uzavření manželství, místa narození dítěte a úhel pohledu nesezdaných párů, které očekávají narození společného dítěte a které dosud manželství neuzavřely. Sběr dat bude proveden z matričních knih vedených pro město Poděbrady a Nymburk, neboť v sídlech matričních úřadů se nachází nejvyšší počet matričních zápisů.

První praktická část práce bude zaměřena na celorepublikové statistické údaje týkající se problematiky manželství a rodičovství. Vybraná data budou získána z databáze ČSÚ. Bude se jednat o počty dětí narozených z manželství a mimo manželství, průměrný věk mužů a žen uzavírajících první manželství a průměrný věk žen při narození prvního dítěte ve zvoleném časovém období, které by mělo přiblížit statistické údaje vývoje společnosti.

Ve druhé výzkumné části bude použita kvantitativní metoda sběru sekundárních dat z úředních matričních dokumentů. Jedná se o vyplněné formuláře snoubenců s názvem „Dotazník k uzavření manželství“, které byly vyplněny na Městském úřadě v Poděbradech v rámci předodдавkového řízení v letech 2012 - 2016. Předmětem výzkumu budou údaje o společných dětech snoubenců před vstupem do manželství.

Třetí výzkumná část bude zaměřena na sběr sekundárních dat z matriční knihy narození vedené pro město Nymburk v roce 2012, kde budou popsány výsledky zjištění, zda rodiče nemanželských dětí, které se narodily v roce 2012 v Nymburce a ke kterým bylo určeno otcovství souhlasným prohlášením rodičů, uzavřeli manželství do pěti let od narození společného dítěte, tj. do roku 2017. Autorka bude vycházet ze skutečnosti, že rodiče nemanželského dítěte uzavřeli následně manželství, přičemž bude čerpat údaje v části „dodatečné záznamy a změny“ matriční knihy narození v příslušném časovém období 2012 – 2016. Pro případ uzavření manželství před kterýmkoliv matričním úřadem autorka vychází při získání údajů z metodických pokynů MV ČR, které ukládají oznamovací povinnost

matrikářky o sňatku rodičů nemanželského dítěte do knihy narození. V této třetí části bude sledováno, kolik dětí se v tomto roce narodilo svobodným matkám, jaký je počet manželských dětí a počet dětí z nemanželského svazku, ke kterým bylo určeno otcovství souhlasným prohlášením rodičů, a bude sledován případný dodatečný záznam o uzavření manželství.

Čtvrtý, doplňující výzkum bude zaměřen na sběr primárních dat s využitím kvalitativní metody výzkumu, kde data budou získána pomocí ankety, která bude realizována na matričním úřadě v Poděbradech. Anketa bude předložena omezenému počtu účastníků, jejichž výběr vychází z počtu žádostí o uznání otcovství. Půjde tedy o nesezdané páry, které požádají matriční úřad Poděbrady o zápis o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů k dosud nenarozenému dítěti v průběhu roku 2017. K provedení zápisu o určení otcovství je příslušný kterýkoliv matričním úřad bez ohledu na trvalý pobyt žadatelů. Anketa obsahující 15 otázek bude vyhotovena na základě stanovených cílů průzkumu a bude rozdělena na čtyři části. První identifikační část bude zaměřena na osobní údaje respondentů. Druhá a třetí část bude určena párům, které manželství hodlají v budoucnu uzavřít. Otázky budou zaměřeny na institut manželství, důvody a dobu odkladu manželství, na zohlednění potřeb rodiny státem a plánování počtu společných dětí s ohledem na ekonomickou situaci páru. Poslední čtvrtou část ankety budou vyplňovat pouze ty páry, které manželství uzavřít nehodlají.

V závěru práce budou všechna získaná data graficky zpracována a bude vytvořen komentář k získaným údajům. Získané poznatky empirického šetření budou pomocí komparativní metody porovnány, zhodnoceny a ukončeny závěrečnou diskusí. Budou sledovány odpovědi nesezdaných párů, které mají společné děti na to, jak pohlíží na institut manželství. A odpovědi na dílčí výzkumné otázky: Dochází u nesezdaných párů, které mají společné děti, k odkladu vstupu do manželství? Jaké důvody pro odklad manželství mají nesezdané páry až po narození společného dítěte?

3 Teoretická východiska

3.1 Státní správa na úseku matrik

Matriční činnost je výkonem státní správy přenesená státem na obce. Ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci je MV ČR. Stěžejními oblastmi věcné působnosti státní správy pro vnitřní věci stanovené v § 12 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, jsou např.: archivnictví a spisová služba, cestovní doklady, elektronická identifikace a služby vytvářející důvěru, evidence obyvatel a rodná čísla, jméno a příjmení, matriky, občanské průkazy, hlášení pobytu, oblast informačních systémů veřejné správy, povolování pobytu cizinců, státní občanství, volby do zastupitelstev územní samosprávy, do Parlamentu České republiky, do Evropského parlamentu, volba prezidenta republiky. Pro jednotlivé oblasti vnitřní správy platí zvláštní právní úprava.¹

3.1.1 Matrika

Matrikou rozumíme knihu, do které se systematicky zaznamenávají údaje o stejnorodých událostech, kterým celá společnost přisuzuje mimořádný význam. V demografii jsou významné knihy, které vedly některé církve pro potřebu evidence církevních svátostí. Registrační knihy se vlivem státní administrativy postupně přeměnily v evidenci narození, sňatků a úmrtí. V českých zemích pocházejí nejstarší matriky z první poloviny 16. století. Po roce 1784 začaly matriky být využívány pro potřebu demografické statistiky. Jejich obsah se postupně upravoval, a to tak, aby obsahoval základní demografické znaky, pohlaví, věk a další sociální charakteristiky. Od roku 1868 byly na našem území zavedeny také civilní matriky a od roku 1950 přešlo vedení matrik výhradně na stát. Evidenci přirozené změny obyvatelstva byly pověřeny civilní orgány. Také obsah zápisu jednotlivých událostí se postupně měnil. V počátcích vedení matrik byl zápis velmi stručný, pouze informoval o dané události. Často neuváděl více než jména snoubenců či skutečnost o tom, že se v konkrétní rodině nebo v určitém domě narodilo dítě nebo že tam někdo zemřel.

---

¹ § 12 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Postupem času se zápisy rozšiřovaly. Uváděla se celá jména rodičů dětí, rodičů snoubenců, jména zemřelých, jejich povolání a věk. Povinnost úplné evidence všech událostí byla rozpracována až v době, kdy matriky začaly být využívány pro zjišťování pohybu obyvatelstva. Text zápisu do matrik je v současnosti pevně stanoven zákonem. Matriky mají nezastupitelný občanskoprávní význam. Matriční knihy jsou uloženy na matričních úřadech po stanovenou dobu. Teprve po uplynutí stanovené doby se předávají do Státních oblastních archivů. Matriky jsou využívány pro rodopisná zkoumání a využívají se i pro poznání sociálního vývoje. Sociology jsou matriky využívány pro zkoumání vývoje sociální a socioprofesionální struktury či struktury rodiny.²

Matrika dle platné právní úpravy je za první státní evidencí narození, uzavření manželství, úmrtí a vzniku registrovaného partnerství fyzických osob na území České republiky. V tomto případě se jedná o všechny fyzické osoby bez ohledu na jejich státní občanství. Za druhé se jedná o narození, uzavření manželství, úmrtí a vznik registrovaného partnerství státních občanů České republiky, které nastalo v cizině. A za třetí jde o uzavření manželství dvou cizinců v cizině, byl-li život přinejmenším jednoho ze snoubenců přímo ohrožen. Pro každý druh matriční události se vede matriční kniha, která je vytvořena z předem svázaných tiskopisů. Jedná se o čtyři základní svazky matričních knih, kterými jsou kniha narození, kniha manželství, kniha úmrtí a kniha registrovaného partnerství. Součástí každé matriční knihy je abecední jmenný rejstřík všech zapsaných matričních událostí, který slouží pro snazší orientaci v zápisech.³

3.1.2 Působnost na úseku matrik

Působnost na úseku matrik, jakož i další činnosti vymezené zákonem o matrikách, jménu a příjmení, vykonávají za první matriční úřady, jimiž jsou obecní úřady, v hlavním městě Praze úřady městských částí, v územně členěných statutárních městech úřady městských obvodů anebo úřady městských částí a pro

---

² VODÁKOVÁ, A., K. KALIBOVÁ a Z. PAVLÍK, Z. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1998, s. 97-99.

³ § 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

území vojenských újezdů jsou to újezdní úřady. Matriční činnost vykonávají pro obec, v níž má úřad sídlo, a pro obce spadající do jeho matričního obvodu nebo pro území vojenského újezdu. Za druhé matriční činnost vykonávají obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Za třetí tuto činnost vykonávají krajské úřady a za čtvrté MV ČR.⁴

3.1.3 Seznam matričních úřadů

Seznam matričních úřadů a určení jejich správních obvodů je uveden v příloze č. 1 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení. Seznam registrujících matričních úřadů a ohraničení jejich správních obvodů je uveden v příloze č. 4 této vyhlášky.⁵

3.2 Rodina

Rodinu v tom nejširším smyslu je možné definovat jako institucionální zajištění lidské reprodukce. Jde o společností uznávaný způsob, jak mít a vychovávat děti. K úspěšnému přežití se člověk musí začlenit do hierarchizovaného přediva spjitostí velké society. Potřebuje institucionálně pokrýt reprodukci fyzickou i reprodukci sociální způsobilosti. Lidská rodina jako sociální instituce musí zahrnovat také určitou složku trvalosti. To platí i za podmínky relativního blahobytu a záchytných sociálních sítí sociálního státu, neboť tyto prameny nepříliš pokrývají tvorbu sociální způsobilosti. Párová rodina se zakládá shledáním muže a ženy, kteří po určitém vyjednávání dojdou k oboustranné shodě v tom, že nastolí trvalý svazek k zajištění reprodukce. Tato jejich vzájemná dohoda může být veřejně nedeklarovaná, anebo právně zapsána jako manželství. Podíl dětí narozených mimo manželství se v České republice i ve všech evropských zemích neustále zvyšuje. Poukazuje tak na skutečnost, že i ve vyspělých zemích může být forma lidské reprodukce rozmanitější, přestože jejím základem zůstávají párové rodiny.⁶

---

⁴ § 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ § 1 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 2008, s. 116.

Rodina odnepaměti existuje proto, aby lidé mohli pečovat o své děti. Rodina je nejenom biologicky významná pro udržení lidstva, ale je rovněž základní složkou kterékoli lidské společnosti. Rodina umožňuje člověku vrůstání do své kultury a společnosti, propojuje generace a vytváří mezi nimi kontinuitu. Pro dítě je rodina počátečním a platným vzorem společnosti, se kterým se setkává. Tím předurčuje jeho osobní vývoj a jeho vztahy k dalším skupinám lidí. Rodina poskytuje dítěti podporu, orientuje ho na určité hodnoty a předává mu sociální dovednosti. V této souvislosti pak mluvíme o socializační funkci rodiny. Přítomnost citově angažovaných rodičů je pokládána za nezbytnou podmínku zdravého duševního i tělesného vývoje dítěte. Další podmínkou je také bezpečí domova jako stabilního a střeženého prostředí. Model rodiny tvořený rodiči a jejich dětmi vykazuje stabilitu ve všech obdobích vývoje lidstva a ve všech povědomých současných společnostech. Ve skutečnosti nenajdeme žádný model společnosti, který by se neopíral o rodinu jakožto základní článek společnosti. Také pro dospělého člověka je rodina těžko postradatelnou institucí. Mezi významné hodnoty lidského života patří partner a děti. Dávají člověku pocit vlastní hodnoty, pocit smysluplnosti vlastní existence, dokonce na nich závisí i jeho psychická pohoda a zdraví. Rodina dospělému zvětšuje jeho sociální pole, a to díky příbuzným partnera a také kontaktům jeho dětí, na základě kterých přichází i on sám do styku s mnoha lidmi. Podstatným znakem rodiny je společné bydlení. Stabilita domova a určitá skrytost domova před veřejností jsou významnou podmínkou jak pro výchovu dětí, tak pro budování intimních pout mezi partnery.⁷

Rodina je forma dlouholetého pevného soužití osob spojených příbuzenstvím, zahrnující alespoň rodiče a děti. Atributy rodiny jsou sociokulturně podmíněny a náleží k nim společné bydlení, členství ve společné příbuzenské linii, společná tvorba a spotřeba statků. Nejdůležitější funkcí rodiny je reprodukce lidského rodu a výchova potomstva. Rodina zůstává významným prostředím socializace, intimity a sociální podpory.⁸

---

⁷ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2003, s. 9-11.

⁸ JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 2001, s. 206.

3.2.1 Listina základních práv a svobod

Rodina a rodičovství jsou chráněny zákonem. Zvláštní ochrana dětí i mladistvých je zajištěna. Zvláštní péče je zaručena ženě v těhotenství, jakož i ochrana v pracovně právním vztahu. Děti, které se narodily z manželství či mimo manželství, mají stejná práva. Péče a výchova dětí je právem jejich rodičů. Všechny děti mají právo na rodičovskou výchovu a rodičovskou péči. Rodiče, kteří pečují o své děti, mají právo na pomoc státu. V případě, že práva rodičů jsou omezena, mohou být nezletilé děti od svých rodičů odloučeny i proti jejich vůli, avšak pouze na základě rozhodnutí soudu na základě zákona.⁹

3.2.2 Rodičovství

3.2.2.1 Mateřství

Matkou dítěte je žena, která dítě porodila. Tento základní princip platí v České republice odnepaměti. Jedinou podstatnou skutečností pro určení mateřství je porod dítěte. Žena, která dítě porodí, je přirozenou matkou. Žena, která dítě osvojí, je matkou právní. Osvojení dítěte je dle občanského zákoníku vyloučeno mezi osobami v přímé linii a také mezi sourozenci. Výjimka je povolena v případě náhradního mateřství. Touto výslovnou úpravou je jednoznačně podporováno náhradní mateřství mezi vzájemně příbuznými ženami.¹⁰

3.2.2.2 Otcovství

Právní úprava určování otcovství je založena na existenci tří právních domněnek v přesně daném pořadí. Teprve pokud je vyloučena první domněnka, je možné zabývat se domněnkou následující. A nyní k jednotlivým právním domněnkám otcovství.

První domněnka svědčí manželce matky dítěte. Pokud se dítě narodí v době od uzavření manželství do třetího dne po jeho zániku nebo poté, co bylo manželství prohlášeno za neplatné, anebo manžel matky byl prohlášen za nezvěstného, je považován za otce dítěte manžel matky. Pokud se žena znovu provdá,

---

⁹ čl. 32 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

¹⁰ DAUBNEROVÁ, A. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. 2013, s. 41.

je považován za otce dítěte její pozdější manžel. Pokud se však ženě narodí dítě za trvání manželství nebo po rozvodu manželství v ochranné lhůtě 300 dnů a biologickým otcem dítěte není její manžel, může ke změně údajů o otci dítěte dojít popřením otcovství u soudu. Lze využít zjednodušený postup jednoho řízení popření otcovství a následného současného určení otcovství u soudu dle občanského zákoníku, a to na základě trojstranného prohlášení. Tento postup je umožněn v případě, kdy se dítě narodí po zahájení řízení o rozvodu manželství, avšak do třetího dne po nabytí právní moci rozvodu. Při tomto trojstranném prohlášení nejprve manžel matky dítěte prohlásí, že není otcem dítěte. Jiný muž prohlásí, že je otcem dítěte, a nakonec matka dítěte připojí souhlas k těmto prohlášením. Otcem dítěte je pak muž, který se prohlásil za jeho otce. K určení otcovství ale nemůže dojít dříve, než rozhodnutí soudu o rozvodu manželství nabude právní moci. Otcovství je pak určeno dnem, který následuje po dni nabytí právní moci rozvodu.

Druhou domněnkou je určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů.

Toto prohlášení lze sepsat formou zápisu před matričním úřadem nebo před místně příslušným soudem. Určit otcovství souhlasným prohlášením v případě nezletilého nebo zletilého, který není plně svéprávný, lze pouze před soudem. Pokud se týká příslušnosti matričního úřadu k přijetí a sepsání souhlasného prohlášení o určení otcovství, je příslušný kterýkoli matriční úřad. Rodiče dítěte souhlasně prohlašují, kdo je otcem dítěte. Jde o projev jejich souhlasné vůle, který musí být především vážný, srozumitelný, určitý a nesmí odporovat zákonu. Prohlášení o určení otcovství, které je činěno před matričním úřadem, se sepíše formou zápisu. Zápis o určení otcovství je veřejnou listinou a zakládá plný důkaz učiněného projevu vůle. Rodiče jsou povinni prokázat svoji totožnost veřejnou listinou, ze které je patrná podoba a ve které je uvedeno jméno a příjmení, datum a místo narození. Jde zejména o platný občanský průkaz. Obsahové náležitosti zápisu o určení otcovství nejsou nikde vymezeny. Rozsah údajů o rodičích je vymezen počtem údajů o rodičích, které se zapisují do matriční knihy narození. K důležitým údajům patří informace o osobním stavu matky. Osobní stav ženy, která je občankou České republiky, lze ověřit v AISEO, pokud není její osobní stav uveden v dokladu totožnosti. V případě, že manželství matky zaniklo, je rozhodný údaj o datu zániku manželství, popř. je důležité datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o neplatnosti manželství nebo

nezvěstnosti manžela. Nejzásadnější náležitostí celého projevu vůle rodičů je prohlášení o tom, kdo je otcem narozeného či nenarozeného dítěte. Rodiče dítěte se musí dohodnout o příjmení dítěte. Mohou volit příjmení po matce nebo po otci. Rovněž dítěti určují jméno. Rodiče dále výslovně prohlašují, že otcovství k dítěti neurčili před jiným matričním úřadem anebo před soudem. Souhlasné prohlášení lze totiž provést jen jednou a není možné je vzít zpět. Dochází však i k případům, kdy matka zatají skutečnost, že zápis o určení otcovství k dítěti učiněný souhlasným prohlášením rodičů sepsala již dříve s jiným mužem. Takovéto jednání je pak posuzováno jako přestupek.¹¹

Třetí domněnkou je určení otcovství soudem. Tato domněnka nastupuje až jako poslední, a to v případě, že otcovství nebylo určeno první ani druhou domněnkou. Třetí domněnka se může uplatnit jedině v soudním řízení. K určení otcovství dojde dnem nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tom, kdo je otcem dítěte.¹²

3.2.2.3 Otcovství svědčící muži, který dal souhlas s umělým oplodněním, tzv. jedenapůltá domněnka otcovství

Občanský zákoník v § 778 uplatňuje princip, podle kterého platí, že pokud se neprovdané ženě narodí dítě, které bylo počato umělým oplodněním, má se za to, že otcem dítěte je muž, který udělil souhlas k umělému oplodnění. Jestliže se dítě narodí v době mezi 160. a 300. dnem od umělého oplodnění, ke kterému dal souhlas manžel matky, nebo souhlas udělil jiný muž, není-li matka vdaná, nelze otcovství popřít bez ohledu na to, jaké genetické látky bylo použito. To neplatí, pokud matka dítěte otěhotněla jinak.¹³

---

¹¹ § 79a d) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹² DAUBNEROVÁ, A. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. 2013, s. 45-52.

¹³ NOVOTNÝ, P. *Nový občanský zákoník*. 2014, s. 106.

Z judikatury: Ústavní soud, sp. zn. 3122/16-1 ze dne 16. 5. 2017

(k první domněnce otcovství)

Právní věta:

Článek 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je nutné podle Evropského soudu pro lidská práva vykládat tak, že ukládá členským státům zkoumat závazek, zda je v nejlepším zájmu dítěte připustit biologickému otci vytvořit mezi nimi vztah, a to např. prostřednictvím přiznání práva na styk. Ze života dítěte nesmí být biologický otec úplně vyloučen, výhradně pokud jsou k tomu vážné důvody, které vyplývají z nejlepšího zájmu dítěte. Automaticky to však nemůže značit povinnost umožnit biologickému otci právo napadat postavení otce právního. Není možné takovýto závazek z dosavadní judikatury Evropského soudu pro lidská práva dovodit. Stát nemá povinnost podle majoritní linie judikatury Evropského soudu pro lidská práva poskytnout domnělému otci zpochybnit otcovství matrikového otce, které je založeno na první domněnce. Pokud nedojde k přezkoumání okruhu osob, které jsou oprávněny k podání popěrné žaloby v případě určení otcovství podle první domněnky, zůstává významná otázka možností kontaktu biologického otce s dítětem, k jehož otcovství se tento hlásí.¹⁴

Z judikatury: Ústavní soud sp. zn. 2964/12 ze dne 9. 12. 2014

(k druhé domněnce otcovství)

Právní věta:

Jestliže by obecný soud nařídil povinnost podrobit se odběru genetického materiálu s cílem vypracovat znalecký posudek v situaci, kdy by zjevně nemohl být splněn její účel, kterým je popření otcovství (např. v případě, že by jí zjevně bránil zájem nezletilého dítěte), pak by takovýmto usnesením mohlo dojít k porušení práva účastníků řízení na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv, a také jejich právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života dle článku 10 odst. 2 Listiny a článku 8 Úmluvy.¹⁵

---

¹⁴ Nález Ústavního soudu, sp. zn. 3122/16-1 ze dne 16. 5. 2017. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-08-23].

¹⁵ Nález Ústavního soudu, sp. zn. 2964/12 ze dne 9. 12. 2014. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-08-24].

Z judikatury: Nejvyšší soud sp. zn. 21 Cdo 4795/2010 ze dne 9. 11. 2011

(ke třetí domněnce otcovství)

Právní věta:

Muž, který o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, neztrácí právní mocí rozsudku soudu o osvojení dítěte druhou osobou aktivní legitimaci domáhat se určení svého otcovství, pouze v případě, že by se jednalo o osvojení nezrušitelné. Soud nemůže rozhodovat (za trvání účinků osvojení) rovněž o úpravě výchovy a výživy nezletilého dítěte, i kdyby bylo jeho otcovství určeno.¹⁶

3.2.2.4 Popření otcovství svědčící manželů matky

Pokud se dítě narodí za trvání manželství, manžel matky má právo do šesti měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o faktech zakládajících oprávněnou pochybnost, že je otcem dítěte, avšak nejpozději do šesti let od narození dítěte, popřít své otcovství u soudu. Otcovství popírá vůči dítěti a vůči matce současně, jestliže jsou oba naživu. Není-li jeden z nich naživu, popírá otcovství proti jednomu z nich. Jestliže matka i dítě před podáním žaloby na popření otcovství zemřou, otec nemá právo otcovství popřít. Pokud matka i dítě zemřou až po podání žaloby, soud řízení zastaví.

Pokud se dítě narodí mezi 160. dnem od uzavření manželství a 300. dnem po jeho zániku anebo prohlášením manželství za neplatné, je možné otcovství k dítěti popřít jen tehdy, je-li vyloučeno, že manžel matky je otcem tohoto dítěte. Pokud se však dítě narodí před 160. dnem od uzavření manželství, postačí k tomu, aby manžel matky nebyl pokládán za otce, popře-li u soudu své otcovství. To neplatí, vyjde-li z řízení najevo, že manžel s matkou dítěte souložil v době, od které do narození dítěte neuplynulo méně než 160 dnů a více než 300 dní, anebo pokud věděl, že je těhotná již při uzavření manželství.

Taktéž matka má možnost popřít, že otcem dítěte je její manžel. Tuto možnost má do šesti měsíců od narození dítěte. Platí stejná pravidla jako pro popření otcovství manželem matky. Možnost zachovat matce popření otcovství svého

---

¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 21 Cdo 4795/2010 ze dne 9. 11. 2011. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-08-26].

manžela k dítěti do šesti měsíců od narození dítěte je důvodné. Je totiž z praxe známo množství případů, kdy si matka není jista, kdo je otcem dítěte, a během těhotenství to nechce řešit. Po narození dítěte s ohledem na jeho rysy lze pak usuzovat, zda je či není otcem dítěte její manžel. Má-li pochybnosti, dohodne se s pravděpodobným otcem na prokázání otcovství testem DNA. Pokud se následně prokáže, že otcem dítěte není její manžel, může podat návrh na popření otcovství, protože její manžel, byť si je vědom toho, že není biologickým otcem dítěte, setrvává na tom, že je právoplatným otcem.¹⁷

3.2.2.5 Popření otcovství souhlasným prohlášením rodičů

V případě, že otcovství bylo určeno na základě souhlasného prohlášení rodičů, je možné, aby muž, jehož otcovství bylo takto určeno, popřel otcovství, jen je-li vyloučeno, že by mohl být otcem dítěte. Stanovená lhůta činí šest měsíců ode dne, kdy bylo otcovství souhlasným prohlášením rodičů určeno. Bylo-li otcovství sepsáno ještě před narozením dítěte, lhůta pro popření neskončí dříve než šest měsíců po narození dítěte.¹⁸

Rovněž matka může popřít, že otcem dítěte je muž, který určil otcovství na základě souhlasného prohlášení rodičů. Lhůta pro matku je totožná s lhůtou pro otce dítěte, tak jak je uvedené v § 790 občanského zákoníku.¹⁹

3.3 Postup při zapisování do matriční knihy narození

Matrikář učiní zápis narození tak, že vypíše příslušný matriční list v knize narození podle učiněného oznámení. V části „záznamy a opravy před podpisem“ se zaznamená především souhlasné prohlášení o určení otcovství a také způsob užívání příjmení žen.²⁰

---

¹⁷ NOVOTNÝ, P. *Nový občanský zákoník*. 2014, s. 104-105.

¹⁸ § 790 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ § 791 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ § 17 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Jeden z rodičů je povinen k zápisu do knihy narození dítěte, které se nenarodilo z manželství a ke kterému bylo určeno otcovství, nebo jehož otcem je muž, který dal souhlas k umělému oplodnění, předložit následující dokumenty. Za prvé prohlášení rodičů o jménu, případně jménech dítěte. Za druhé určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů sepsané na matričním úřadě nebo před soudem, nebo písemný souhlas muže, který dal souhlas k umělému oplodnění stvrzený poskytovatelem zdravotních služeb. Za třetí rodné listy rodičů dítěte. Za čtvrté pravomocný rozsudek o rozvodu manželství v případě, že matka dítěte je rozvedená, nebo úmrtní list, je-li matka dítěte ovdovělá. Za páté platný průkaz totožnosti rodiče, případně další doklady, které jsou nezbytné k ověření všech údajů, které se zapisují do knihy narození.²¹ Pokud je jeden z rodičů cizinec, musí předložit svůj rodný list opatřený předepsaným ověřením. Listina vydaná úřadem, soudem nebo notářem v cizině, jež platí v místě, kde byla vystavena, nebo veřejná listina vyhotovená diplomatickým zástupcem či konzulárním úředníkem v České republice má tzv. důkazní moc veřejné listiny v České republice pouze za předpokladu, že je opatřena předepsaným ověřením.²²

3.3.1 Zápis jména dítěte do knihy narození

Do matriční knihy narození se dítěti, které je českým státním občanem zapíše jméno, popřípadě dvě jména, která nemohou být stejná. Dítěti, které není českým státním občanem a jehož rodiče rovněž nejsou českými státními občany, je možné zapsat více jmen. Zápis jména nebo jmen se provede na základě souhlasného prohlášení rodičů, a pokud není jeden rodič znám, nebo je rodičovské odpovědnosti zbaven, anebo je výkon jeho rodičovské odpovědnosti v tomto okruhu omezen nebo pozastaven, zaznamená se jméno, případně více jmen podle prohlášení druhého rodiče, v opačném případě podle pravomocného rozhodnutí soudu. Za souhlasné prohlášení se dá považovat také písemné prohlášení rodičů učiněné na stanoveném tiskopise u poskytovatele zdravotních služeb. V případě, že se rodiče nedohodnou

---

²¹ § 16 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²² § 12 odst. 1 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

na jménu, případně jménech pro dítě do jednoho měsíce od jeho narození, nebo rodiče do jednoho měsíce od narození dítěte jméno vůbec neurčí, nebo jméno, případně jména dítěti sice určí, ale takové/á, která nelze do matriční knihy zapsat, nebo v případě, že rodiče nejsou známi, matriční úřad jméno, popřípadě jména do knihy narození nezapiše a oznámí tuto skutečnost příslušnému soudu.²³

3.3.2 Jméno a příjmení dítěte svobodné matky při pozdějším určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů

Pokud jeden z rodičů není znám, neboť svobodná matka neuvedla otce dítěte, zvolí jméno pro dítě pouze jeho matka. Zápis do matriční knihy narození a následně rodný list je vystaven s uvedením takto vybraného jména. Později může dojít k určení otcovství k již narozenému dítěti, avšak jméno při tomto určení otcovství již opětovně zvolit nelze. Lhůta ke zvolení jména totiž uplynula výběrem jména jedním z rodičů, a to matkou. Rodiče ale mohou změnit jméno dítěti ve správním řízení. Další možností je volba druhého jména pro dítě. Co se týká příjmení pro dítě při určení otcovství k již narozenému dítěti, mohou se rodiče na příjmení dítěte dohodnout. Mají dvě možnosti. První možností je, že dítěti ponechají jeho dosavadní příjmení po matce, druhou alternativou je nově zvolit příjmení po otci.²⁴

3.3.3 Zápis příjmení dítěte do knihy narození

Při narození dítěte se do matriční knihy zaznamená společné příjmení rodičů, anebo mají-li příjmení odlišná, zapíše se příjmení jednoho z nich, které bylo určeno dohodou při uzavření manželství. V případě, že dohoda rodičů o příjmení dítěte z oddacího listu nevyplývá, zapíše matriční úřad dítěti příjmení, na kterém se manželé dohodli. Dítěti, jehož rodiče manželství neuzavřeli a mají odlišná příjmení, zapíše matriční úřad příjmení podle jejich dohody při určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, popřípadě podle rozsudku soudu o určení otcovství. Na základě této dohody je možné určit příjmení, které užívá jeden z rodičů dítěte nebo dítě v době, kdy byl tento zápis sepsán. Dohodu nelze měnit. Došlo-li k určení

---

²³ § 18 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ DAUBNEROVÁ, A. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. 2013, s. 59.

otcovství souhlasným prohlášením rodičů k dítěti staršímu 15 let, musí být k této dohodě připojen souhlas nezletilého. Narodí-li se dítě v období od uzavření manželství nejpozději však do uplynutí třístého dne po jeho zániku nebo jeho prohlášení za neplatné, popřípadě poté, co byl manžel matky prohlášen za nezvěstného, zaznamená matriční úřad příjmení dítěte podle dohody manželů učiněné při uzavření manželství, pokud se matka znovu neprovdala. V případě, že otec dítěte není znám, je v zápise o narození dítěte uvedeno příjmení, které užívá jeho matka. Pokud se jedná o zápis příjmení dítěte, které bylo počato umělým oplodněním a matka dítěte nežije v platném manželství, za otce se považuje muž, který dal souhlas k umělému oplodnění. V tomto případě matriční úřad narozenému dítěti zapíše příjmení, na kterém se matka dítěte a muž, který dal souhlas k umělému oplodnění, dohodli. Není-li možné získat dohody rodičů o příjmení dítěte, matriční úřad do knihy narození příjmení dítěti nezapíše a učiní o tom oznámení příslušnému soudu.²⁵

3.3.4 Jméno a příjmení českého státního občana, který je zároveň státním občanem jiného členského státu Evropské unie

Matriční úřad poznamená do matriční knihy na základě prohlášení občana České republiky, který má současně státní občanství jiného členského státu Evropské unie, jméno, popřípadě jména nebo příjmení v podobě, kterou mu umožňuje užívat právo a tradice tohoto jiného členského státu Evropské unie. Užívání takového jména, popřípadě jmen nebo příjmení musí občan prokázat předložením matričního dokladu, případně předložením jiné veřejné listiny. K přijetí tohoto prohlášení je příslušný matriční úřad, v jehož matriční knize je jméno, popřípadě jména nebo příjmení zapsáno. Nezletilý starší 15 let musí k prohlášení rodičů připojit svůj souhlas. Prohlášení je možné učinit pouze jednou bez možnosti vzít ho zpět. Prohlášení nezletilého dítěte musí být doplněno písemným souhlasem druhého rodiče, popřípadě pravomocným rozhodnutím soudu. V případě, že souhlas druhého rodiče není učiněn přímo na matričním úřadě, musí být jeho podpis úředně ověřen. Prohlášení činí pouze jeden zákonný zástupce nezletilého dítěte v těchto případech:

---

²⁵ § 19 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

jeden rodič není znám nebo rodič je zbaven rodičovské odpovědnosti anebo výkon jeho rodičovské odpovědnosti je v této oblasti omezen či pozastaven.²⁶

Ustanovení § 70a bylo do zákona o matrikách, jménu a příjmení vloženo novelou jako odezva na unijní předpisy a judikaturu. Jde o případy, kdy český státní občan, který je zároveň státním občanem jiného členského státu Evropské unie, má v matriční knize zapsáno jméno, popřípadě jména nebo příjmení v souladu s pravidly české mluvnice a domáhá se užívat své jméno, popřípadě jména nebo příjmení v podobě, kterou mu umožňuje právo a tradice jiného členského státu Evropské unie, jehož je zároveň státním občanem. Tuto skutečnost musí zcela jednoznačně prokázat matričním dokladem nebo jinou veřejnou listinou, která byla vystavena na území jiného členského státu Evropské unie. V roce 2004 obdrželo MV ČR od Stálého zastoupení České republiky při Evropské unii rozsudek Soudního dvora Evropské unie, dále jen ESD číslo C-148/02 Garcia Avello v. Belgian State ve věci změny příjmení nezletilých dětí majících dvojí státní občanství. Rozsudek ESD řešil situaci, kdy nezletilé děti měly příjmení podle právních předpisů státu, v němž měly trvalý pobyt, a určil povinnost státu pobytu vyhovět žádosti o povolení změny příjmení nezletilých dětí tak, aby odpovídala právu a tradici druhého členského státu, jehož byly děti rovněž státními občany. Soud vycházel z toho, že vnitrostátní právo o určování otcovství by nemělo být dotčeno. Kompetentní úřady by v tomto případě měly na základě žádosti vyhovět povolení změny příjmení podle práva a tradice jiného členského státu Evropské unie.

Na základě rozsudku ESD č. C-148/02 byl následně novelizován zákon o matrikách, jménu a příjmení a nově vložen § 70a, který zavedl jednodušší způsob změny jména a příjmení českého státního občana, který má zároveň státní občanství jiného členského státu Evropské unie, a to prohlášením učiněným na matričním úřadě, v jehož knize narození nebo manželství je jméno, popřípadě jména, nebo příjmení zapsáno.²⁷

---

²⁶ § 70 a zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ HENYCH, V. *Zákon o matrikách s komentářem*. 2015, s. 262-263.

3.4 Trvalý pobyt dítěte při narození

Platný trvalý pobyt vznikne občanovi České republiky narozením nebo nabytím právní moci rozhodnutí soudu o osvojení nezletilého. Místem trvalého pobytu dítěte je trvalý pobyt jeho matky nebo osvojitelky. V případě, že matka nebo osvojitelka nemá platný trvalý pobyt v České republice, nebo matka či osvojitelka není občankou České republiky, je místem trvalého pobytu narozeného nebo osvojeného dítěte místo trvalého pobytu otce nebo osvojitele. Pokud dítě získá české státní občanství určením otcovství souhlasným prohlášením rodičů, je místem jeho trvalého pobytu trvalý pobyt otce, který měl v době nabytí státního občanství dítěte.²⁸

3.5 Způsoby nabývání státního občanství České republiky pro dítě

3.5.1 Nabývání českého státního občanství narozením

Dle § 4 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, dále jen „zákon o státním občanství České republiky“, dítě nabývá české státní občanství automaticky ze zákona narozením, jestliže v den jeho narození je alespoň jeden z jeho rodičů státním občanem České republiky.²⁹

3.5.2. Nabývání českého státního občanství určením otcovství

Dle § 6 zákona o státním občanství České republiky nabude české státní občanství dítě, jehož matka je cizí státní občankou a otec je českým státním občanem. K nabytí českého státního občanství dojde dnem nabytí právní moci rozsudku soudu o určení otcovství českého státního občana.³⁰

Dle § 7, odst. 1 zákona o státním občanství České republiky dítě získává české státní občanství dnem, kdy bylo sepsáno souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství za splnění podmínky, že otec je českým státním občanem a matka je za první občankou jiného členského státu Evropské unie, za druhé občankou Švýcarské konfederace, za třetí občankou státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském

---

²⁸ § 10 odst. 3 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹ § 4 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů.

³⁰ § 6 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů.

hospodářském prostoru (jde o státy Norsko, Island, Lichtenštejnsko), za čtvrté je občankou jiného než výše uvedeného státu (např. USA, Kanada) s trvalým pobytem na území České republiky dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v platném znění, nebo za páté je osobou bez státního občanství, tzv. apatridou.

Dle § 7, odst. 2 zákona o státním občanství České republiky dítě získává české státní občanství dnem, kdy byl sepsán zápis určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů za předpokladu, že rodiče prokázali matričnímu úřadu otcovství genetickou zkouškou, a to na základě znaleckého posudku podle zákona č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících. Současně musí být splněna podmínka, že otec je českým státním občanem a matka není českou státní občankou, není ani občankou jiného členského státu Evropské unie, není občankou Švýcarské konfederace nebo státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, ani nemá trvalý pobyt na území České republiky dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů v platném znění, a ani není osobou bez státního občanství. V této souvislosti je potřeba zdůraznit, že zákon o státním občanství České republiky nestanovuje rodičům dítěte žádnou lhůtu, ve které by měli od sepsání souhlasného prohlášení o určení otcovství doložit genetickou zkoušku znaleckým posudkem.³¹

Z judikatury: Městský soud v Praze sp. zn. 11 A 167/2014-24 ze dne 21. 12. 2015

Právní věta:

Pojetí právní úpravy státního občanství vzniká z principu suverenity státní moci a je výsostným právem státu vymezovat podmínky, na základě kterých se nabývá či pozbývá státní občanství. Žádosti o udělení českého státního občanství nemusí být vyhověno ani v případě, že budou splněny všechny zákonné podmínky pro udělení státního občanství v souladu s § 7 odst. 1 zákona o státním občanství České republiky.³²

---

³¹ § 7 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů.

³² Rozsudek Městského soudu v Praze, sp. zn. 11 A 167/2014-24 ze dne 21. 12. 2015. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-09-02].

3.5.3 Zvláštní úprava udělení českého státního občanství pro nezletilé dítě

Nedojde-li k nabytí českého státního občanství určením otcovství automaticky podle § 7 zákona o státním občanství České republiky, mají rodiče možnost pro své dítě požádat o udělení českého státního občanství podle § 28 tohoto zákona. Lhůta pro podání žádosti činí jeden rok ode dne, kdy bylo sepsáno souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství. Pokud byl zápis o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů sepsán před narozením dítěte, běží lhůta do jednoho roku ode dne narození dítěte. O udělení státního občanství České republiky rozhoduje MV ČR, které zejména ověřuje, že určení otcovství českým státním občanem nebylo provedeno se záměrem získat oprávnění k pobytu na území České republiky pro dítě a jeho matku nebo zneužít českou státní sociální podporu. Proto se ve správním řízení MV ČR zaměřuje především na to, zda otec dítěte, ke kterému určil otcovství, za první sdílí s dítětem společnou domácnost nebo je s ním alespoň v pravidelném kontaktu, za druhé, zda se podílí na jeho výchově a za třetí, zda plní jeho vyživovací povinnost. Pokud MV ČR žádosti vyhoví a dítěti je české státní občanství uděleno, k jeho nabytí dojde dnem převzetí listiny o udělení českého státního občanství zákonným zástupcem dítěte nebo jeho opatrovníkem.³³

3.6 Formální podoby soužití

3.6.1 Sňatkový trh

Každá společnost vytváří sociální prostor, ve kterém dochází k setkávání, zvažování a vyřídování párů, které potencionálně míří k manželství. Tento prostor lze metaforicky nazvat sňatkovým trhem. V určité fázi životního cyklu projde každý člen společnosti, který má o sňatek zájem, tímto prostorem a tím je společensky redefinován. Někteří se na sňatkový trh po určité době vracejí, v moderních společnostech po rozvodu a v tradičních po ovdovění. Méně průhledný sňatkový trh činí existence nesezdaných soužití. Ve společnosti stále existuje prostor, ve kterém se páry setkávají a konají vyjednávací tanečky. Namlouvání znamená obtížnou

---

³³ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik. Zvláštní úprava udělení státního občanství České republiky podle § 28 zákona o státním občanství České republiky. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2017-09-04]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zvlastni-uprava-udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-podle-28-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

a komplikovanou činností, do které často vkládáme ze sebe to nejlepší. Tato činnost je trvalá jako lidský rod. Ostatně bez ní by život nebyl možný. Tradičně namlouvání muselo brát v úvahu, že pár se vybírá pro rodičovství. A rodičovství nebylo v dobách docela nedávných výsledkem plánování, nýbrž přirozeným důsledkem párového života. Celé věky předtím konstituce páru značila konstituci páru rodičovského a rodičovství je na celý život.³⁴

3.6.2 Manželství

Manželství je společensky uznaný a schválený sexuální svazek mezi dvěma dospělými jedinci. Dva lidé, kteří se vezmou, se stávají příbuznými. Uzavření manželství s sebou přináší spojení širší řady nově příbuzných. Rodiče, bratři a sestry a další pokrevní příbuzní se v souvislosti s manželstvím stávají příbuznými muže nebo ženy, kteří vstoupili do manželství³⁵.

Vztah mezi manžely můžeme posuzovat z různých hledisek. Za prvé jde o citový, emocionální vztah k druhému manželovi. Za druhé jde o společné soužití manželů a za třetí jde o vztah právní. V ideálním případě jsou všechny tyto tři složky v jednotě. Manželství je specifický druh společenského svazku. Jde o vztah dvou společníků, a to muže a ženy, kteří ve svazku zaujímají důležité role. Obsah rolí se mění s věkem manželů a se změnou rodinných funkcí ve vývoji manželství. Manželé můžeme ze sociologického pohledu vymezit jako společensky normovaný vztah, ve kterém dochází k přetváření individuální citové angažovanosti k trvalému přizpůsobování a kooperaci při realizaci úkolů v manželství. Úspěch manželství se opírá především o pocit spokojenosti, míru osobního rozvoje a nekonfliktnosti.³⁶

Právním předpisem, který určuje institut manželství, je občanský zákoník. Tato právní úprava je rozdělena do pěti hlavních částí. Rodinným právem se zabývá část druhá. Institut manželství definuje § 655 takto: „*Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc*“.³⁷

---

³⁴ MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 2008, s. 117-118.

³⁵ GIDDENS, A. *Sociologie*. 2013, s. 309.

³⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ondřej ŠMÍD, *Manželství*. 2014, s. 124.

³⁷ § 655 zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Z důvodové zprávy:

Toto ustanovení neznamená definici manželství. Smyslem tohoto ustanovení je výslovné vymezení toho, co je pro skutečnou podstatu manželství příznačné. Manželství je trvalý svazek dvou jedinců odlišného pohlaví, jenž vzniká způsobem, který závazně určuje zákon. Absolutně nezbytným atributem manželství je trvalost tohoto svazku. Tento atribut manželství odlišuje od stavů a poměrů, které jsou předem zvažovány jako krátkodobé a přechodné. Stěžejní účel manželství spočívá v založení rodiny a v řádné výchově dětí. Účelem manželství může být nejenom vybudování stabilního základu pro plození a výchovu dětí, ale ke vzniku manželství mohou vést i důvody psychologické, zdravotní, oboustranná sociální podpora či naplnění některých ekonomických prospěchů. V průběhu času se bezpochyby důvody, význam či účel trvání jednotlivých manželství proměňují. Není možné se domnívat, že zákon přemůže současný trend odmítání manželství. Ani zákon nemůže mít a nemá moc přikazovat v období zvyšujícího se počtu neplodných mužů a žen plození a výchovu dětí jakožto hlavní účel naplňování manželství.³⁸

3.6.2.1 Vznik manželství

Manželství vznikne svobodným a úplným souhlasným vyjádřením vůle muže a ženy, kteří mají v úmyslu vstoupit do manželství, v občanském zákoníku pojmenovaných jako snoubenci, že spolu vstupují do manželství. Sňatečný obřad je činěn veřejně a slavnostním způsobem za účasti dvou svědků.³⁹

Z důvodové zprávy:

V souladu s Úmluvou o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a o registraci manželství z roku 1962 (č. 124/1968 Sb.) dává toto ustanovení důraz na svobodný a plný souhlasný projev vůle obou snoubenců. Jde o projev vůle řádné, opravdové a skutečné činěný před oprávněným orgánem, jenž je určen podle zákona k přijetí sňatečné vůle snoubenců. Požaduje se, aby sňatečný obřad byl konán veřejně, slavnostně a v přítomnosti dvou svědků. Pojem sňatečný

---

³⁸ Důvodová zpráva zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [online]. s. 159. Dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

³⁹ § 656 zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

obřad zákon o rodině neznal, v novém občanském zákoníku se jeví jako vhodné použít výstižný pojem, jenž proces uzavření manželství vyjádří vhodným způsobem.⁴⁰

3.6.3 Předoddavkové řízení

Předoddavkové řízení je povinnou součástí občanského i církevního sňatku. Díky tomuto postupu má dojít k vyloučení vzniku neplatného či neexistujícího manželství. V rámci předoddavkového řízení jsou totiž zkoumány podstatné skutečnosti nezbytné pro řádný vznik manželství. Občanský zákoník v § 664 stanoví povinnost snoubenců požádat o vykonání sňatečného obřadu orgán veřejné moci, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. Tuto povinnost stanoví jak pro občanský, tak církevní sňatek. Povinností snoubenců je předložit doklady, kterými prokáží svou totožnost a způsobilost k uzavření manželství. Zákon o matrikách, jménu a příjmení vymezuje, které doklady snoubenci musí předložit. Pokud si matriční úřad nezbytné údaje ověří z matriční knihy nebo z AISEO, nemusí snoubenci tyto doklady předkládat. Předoddavkové řízení je zahájeno vyplněním a podáním dotazníku k uzavření manželství na matričním úřadě, v jehož správním obvodu bude manželství uzavíráno. Tento dotazník obsahuje prohlášení o místě sňatečného obřadu, dohodu o příjmení a příjmení budoucích či již narozených dětí snoubenců a také tzv. vedlejší prohlášení podle § 665 občanského zákoníku. Matriční úřad vystupuje v předoddavkovém řízení i v případě, že se jedná o církevní sňatek. Dle § 666 občanského zákoníku musí totiž snoubenci předložit oddávajícímu osvědčení k uzavření církevního sňatku. Jde o potvrzení matričního úřadu, že snoubenci splnili všechny požadavky určené zákonem pro uzavření manželství. Toto osvědčení nesmí být ke dni sňatečného obřadu starší šesti měsíců. Po uzavření církevního sňatku je oddávající povinen doručit matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu došlo k uzavření tohoto sňatku, protokol o uzavření manželství. Zápis o uzavření manželství a oddací list vystaví tento matriční úřad.⁴¹

---

⁴⁰ Důvodová zpráva zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [online]. s. 160. Dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁴¹ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ondřej ŠMÍD, *Manželství*. 2014, s. 94-95.

3.6.4 Projev vůle, přítomnost svědků

Průběh obřadu upravuje občanský zákoník. Před sňatečným projevem vůle je matrikářkou citováno tzv. vedlejší prohlášení dle § 665 občanského zákoníku. Snoubenci prohlašují, že jim nejsou známy překážky, které by jim bránily uzavřít manželství, že vzájemně znají svůj zdravotní stav a že promysleli uspořádání budoucích majetkových poměrů, svého bydlení a hmotné zajištění po uzavření manželství. Manželství vznikne v okamžiku kladného vyjádření snoubence, respektive druhého snoubence v pořadí na otázku oddávajícího. Je-li zřejmá sňatečná vůle snoubenců, manželství vznikne i jinak. Svoboda projevu vůle snoubenců je omezena výhradně zákonnými překážkami vzniku manželství. Úplnost projevu vůle znamená, že je činěn bez jakýchkoliv podmínek. Sňatečný obřad musí být proveden veřejně a slavnostním způsobem. Veřejnost zajišťuje oddávající a svědci, u občanského sňatku také matrikář. Každý matriční úřad posuzuje slavnostní způsob a vybírá podobu provedení obřadu, přičemž respektuje řadu slavnostních pravidel obřadu a přihlíží k přáním snoubenců. Svědek je svědkem právního úkonu, musí tedy splňovat shodnou podmínku jako snoubenci, tj. zletilost, popřípadě plnou svéprávnost. Pokud je svědek cizinec, který neovládá český jazyk, je nutná přítomnost tlumočnicka, který byl jmenován ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu. V tomto případě pak tlumočnick také podepisuje protokol o uzavření manželství. Pokud svědek cizinec rozumí českému jazyku natolik, že je schopen vnímat vše podstatné ze sňatečného obřadu, podepíše před matrikářkou o této skutečnosti čestné prohlášení.⁴²

3.6.5 Příslušnost k projevu vůle snoubenců

Snoubenci projevují svou vůli, že spolu vstupují do manželství, před matričním úřadem nebo před úřadem, který není matričním úřadem. V rámci správního obvodu každého matričního úřadu by mělo být stanoveno místo a časový úsek pro přijetí prohlášení snoubenců o vstupu do manželství. Pokud je manželství uzavřeno na stanoveném místě a ve stanovené době, správní poplatek se nevybírá.

Pokud se snoubenci rozhodnou uzavřít manželství před matričním úřadem, musí tuto vůli vyslovit před starostou, místostarostou nebo před členem

---

⁴² DAUBNEROVÁ, A. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. 2013, s. 15-17.

zastupitelstva obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu či městské části územně členěného statutárního města, který byl pověřen oddávat, avšak vždy ve správním obvodu tohoto matričního úřadu.

Je-li jeden ze snoubenců přihlášen k trvalému pobytu v obci, která není matričním úřadem, je možné, aby projev vůle snoubenců byl učiněn před starostou nebo místostarostou této obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu či městské části územně členěného statutárního města. Přítomnost matrikáře matričního úřadu, v jehož správním obvodu se manželství uzavírá, musí být vždy zajištěna. Matrikář má potřebné znalosti ve svém oboru, neboť má zvláštní odbornou způsobilost a zodpovídá za to, že obřad proběhne v souladu se zákonem. Matrikář činí základní kroky od prvního setkání se snoubenci při domluvě termínu obřadu, přes kontrolu dokladů, vlastní průběh obřadu, až po zápis do knihy manželství, vystavení oddacího listu a splnění oznamovací povinnosti.

V případě, že život jednoho ze snoubenců je přímo ohrožen, je možné, aby snoubenci projevili svou vůli vstoupit do manželství na území České republiky před starostou, místostarostou nebo členem zastupitelstva obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města, který byl k tomu pověřen nebo nadto úředníkem zařazeným do obecního úřadu, a to na libovolném místě i bez přítomnosti matrikáře. Sňatečný obřad v těchto případech nemusí být uskutečňován veřejně a slavnostním způsobem.⁴³

3.6.6 Příjmení po uzavření manželství

Snoubenci při sňatečném obřadu musí prohlásit, jaké příjmení budou užívat po uzavření manželství. Mají následující tři možnosti volby.

V rámci první varianty si mohou zvolit užívání společného příjmení. Společné příjmení je příjmením jednoho ze snoubenců a je rovněž příjmením pro jejich společné děti. Užívání společného příjmení je možné i v případě, že společné příjmení je tvořeno dvěma příjmeními.

Další možností je, aby si každý ponechal své dosavadní příjmení. Jde o jejich příjmení, se kterým vstupují do manželství. V tomto případě ale musí prohlásit, které z jejich příjmení budou užívat jejich společné děti.

---

⁴³ HENYCH, V. *Zákon o matrikách s komentářem*. 2015, s. 105-107.

Poslední možnost volby je, aby příjmení jednoho z nich bylo jejich společným příjmením, avšak ten ze snoubenců, jehož příjmení nemá být příjmením společným, bude ke společně zvolenému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení. Má-li snoubenec zdvojené příjmení má možnost ke společnému příjmení po druhém manželovi přiřadit pouze své první příjmení. Právní úprava institutu připojovaného příjmení v občanském zákoníku tak zabraňuje v užívání více než dvou příjmení.⁴⁴

3.6.7 Zákonné překážky manželství

Okolnosti bránící vzniku manželství jsou nazývány zákonnými překážkami manželství. Jsou taxativně vymezeny v občanském zákoníku, a to v § 672 až § 676. *Za první § 672* občanského zákoníku řeší základní podmínku pro vznik manželství, a to je sňatečná způsobilost. Manželství nemůže uzavřít nezletilá fyzická osoba, která není plně svéprávná. Plné svéprávnosti nabývá fyzická osoba zletilostí, tj. dovršením osmnáctého roku věku. Soud však může povolit uzavření manželství i nezletilému, který není plně svéprávný. Musí však dovršit věku šestnácti let a musí mít k uzavření manželství důležité důvody. Mezi důležité důvody patří např. těhotenství snoubenky. *Za druhé § 673* stanoví, že manželství nemůže uzavřít osoba s omezenou svéprávností. *Třetí zákonnou překážkou podle § 674* občanského zákoníku je překážka z důvodu již existujícího manželství, registrovaného partnerství nebo jiného podobného svazku, jenž byl uzavřen v zahraničí a stále trvá. Česká právní úprava manželství stojí na principu monogamie. *Čtvrtou zákonnou překážkou dle § 675* je uzavření manželství mezi předky a potomky, dále mezi sourozenci a také mezi osobami, jejichž příbuzenství vzniklo rozhodnutím soudu o osvojení. *Poslední pátou překážkou stanovenou v § 676* občanského zákoníku je zákonná překážka uzavřít manželství mezi poručníkem a poručencem, dále mezi osobou svěřenou do péče a pečujícím a také mezi pěstounem a svěřeným dítětem. Tyto zmiňované instituty jsou však dočasné, zanikají nejpozději nabytím plné svéprávnosti.⁴⁵

---

⁴⁴ DAUBNEROVÁ, A. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. 2013, s. 26-29.

⁴⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ondřej ŠMÍD, *Manželství*. 2014, s. 103-110.

Z judikatury: Nejvyšší soud sp. zn. Ncu 182/93 ze dne 30. 3. 1994

Právní věta:

Návrhu na uznání cizího rozhodnutí o neplatnosti manželství manželů není možné vyhovět, jestliže alespoň jeden z nich je českým státním občanem, když toto manželství bylo uzavřeno na území České republiky poté, co předchozí manželství obou manželů byla rozvedena českým soudem, jestliže jako důvod určení neplatnosti manželství vysloveného cizím soudem bylo pouze to, že rozhodnutí českého soudu o rozvodu manželství předcházející uvedenému uzavření sňatku nebylo ohledně jednoho z manželů, který měl cizí státní občanství, dosud uznáno kompetentním orgánem pro území státu, o jehož státní občanství se u jednoho z manželů jednalo.⁴⁶

3.6.8 Zánik manželství

Manželství zanikne pouze na základě důvodů, jež stanovuje zákon.

Prvním důvodem zániku manželství je smrt jednoho z manželů. Jde o přirozený zánik manželství. Tato skutečnost se prokazuje úmrtním listem vydaným na základě listu o prohlídce zemřelého. Nelze-li ohledat tělo zemřelého, soud za stanovených podmínek vydá rozhodnutí o prohlášení za mrtvého, kde určí datum smrti.

Druhým důvodem zániku manželství je rozvod, a to dnem nabytí právní moci rozhodnutí soudu. Matriční úřad, v jehož knize manželství je zápis o uzavření manželství proveden, na základě oznámení soudu zapíše do kolonky dodatečné záznamy a opravy skutečnost, že manželství bylo rozvedeno.

Třetím důvodem zániku manželství je změna pohlaví, kterou vymezuje § 29 občanského zákoníku. České právní předpisy zakazují provést změnu pohlaví za trvání manželství a registrovaného partnerství. Může však dojít k situaci, kdy dojde k uzavření manželství na území České republiky, a manželé budou žít v cizině, kde bude změna pohlaví u jednoho z nich provedena. Manželství v tomto případě zanikne dnem, který je uveden v potvrzení vydaném poskytovatelem zdravotních služeb.⁴⁷

---

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. Ncu 182/93 ze dne 30. 3. 1994. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-09-03].

⁴⁷ DAUBNEROVÁ, A. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. 2013, s. 37-38.

3.7 Registrované partnerství

Registrované partnerství je v České republice právně vymezeno zákonem č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o registrovaném partnerství“. Tento zákon upravuje uzavírání partnerství, stanovuje podmínky pro zrušení nebo zánik partnerství, upravuje vzájemné majetkoprávní vztahy obou partnerů a také práva a povinnosti partnerů vůči sobě navzájem. Soužití dvou lesbických žen nebo gayů definuje tento zákon takto: „*Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem*“.⁴⁸

Pro vstup do registrovaného partnerství je zákonem vymezena podmínka, aby alespoň jeden z partnerů byl českým státním občanem. Uzavřít registrované partnerství je znemožněno osobám navzájem příbuzným v přímé linii a také sourozencům. Registrované partnerství nemůže uzavřít osoba, která za prvé nedosáhla věku 18 let, za druhé nemá způsobilost k právním úkonům, za třetí už kdysi uzavřela manželství nebo za čtvrté už kdysi vstoupila do registrovaného partnerství anebo do obdobného spojení dvou lidí stejného pohlaví v zahraničí, přičemž tento manželský svazek, registrované partnerství anebo obdobné spojení stále trvá.

Registrované partnerství vznikne projevem vůle dvou osob téhož pohlaví, souhlasným, svobodným a úplným prohlášením těchto osob o tom, že spolu vstupují do registrovaného partnerství. Prohlášení je činěno před matrikářem příslušného registrujícího matričního úřadu. Jedná se o 14 matričních úřadů, které jsou uvedeny v seznamu registrujících matričních úřadů (příloha č. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení). Registrované partnerství vznikne projevem vůle těchto osob a je zapsáno do příslušné matriční knihy registrovaného partnerství.⁴⁹

---

⁴⁸ § 1 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik. Uzavření registrovaného partnerství. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014-03-03 [cit. 2017-09-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx>

3.7.1 Poměry k vlastním nezletilým nesvéprávným dětem

Uzavřením partnerství nepozbývá ten z partnerů, jenž je rodičem, právně své rodičovství, povinnosti a práva z něj plynoucí. Registrované partnerství není tedy překážkou výkonu rodičovské odpovědnosti partnera vůči jeho dítěti, není ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy. Registrovaný partner jako rodič je povinen zabezpečit vývoj dítěte a chránit jeho zájmy při aplikaci vhodných výchovných prostředků za předpokladu, že nebude ohroženo jeho zdraví, rozumový, citový, tělesný a mravní vývoj dítěte. V případě, že registrovaní partneři žijí ve společné domácnosti a jeden z partnerů pečuje o dítě, podílí se na výchově i druhý partner. Povinnosti, jež se týkají ochrany vývoje a výchovy tohoto dítěte, se vztahují i na tohoto partnera.⁵⁰

Z judikatury: Ústavní soud sp. zn. 7/15-1 ze dne 14. 6. 2016

Právní věta:

Právní úprava, jež nedůvodně vyřazuje kategorii osob (registrované partnery) z možnosti osvojení dětí, ve svém důsledku zasahuje do lidské důstojnosti zmiňovaných osob, je v rozporu s jejich právem na rovné zacházení a směřuje k porušení jejich práva na ochranu soukromého života.

Upřednostnění manželství jakožto formy vzájemného soužití je ústavně konformní, protože koresponduje podstatě institutu manželství coby nejsevěřenější formy soužití dvou osob různého pohlaví a s nímž je spojena řada práv i povinností, a rozhodnutí uzavřít manželství je proto naprosto zásadní. Manželství se tak zcela jednoznačně rozlišuje od jiných forem vzájemného soužití, a proto také zrovna institut manželství poskytuje a priori největší dispozici pro naplnění účelu osvojení, kterým je a musí být hlavně zájem dítěte.⁵¹

---

⁵⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLÍČKOVÁ a L. WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2015, s. 109.

⁵¹ Nález Ústavního soudu, sp. zn. ÚS 7/15-1 ze dne 14. 6. 2016. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-09-10].

3.8 Neformální podoba soužití - kohabitace

Kohabitací rozumíme, že dva lidé společně žijí v sexuálním vztahu, aniž by uzavřeli manželství. Jde tedy o společné soužití, přestože muž a žena nejsou manželé. V západních společnostech se tento způsob soužití stále více rozšiřuje. Hovoříme o spojení v párovém partnerství, a pokud dojde k rozchodu, hovoříme o rozchodu párového partnerství. Počet párů, které se rozhodly spolu žít, bydlet a společně vychovávat děti, aniž by uzavřely manželství, přibývá. V mnoha zemích je kohabitace experimentálním stadiem před manželstvím, ale doba kohabitace se prodlužuje a stále více párů ji volí jako alternativu k manželství. Kohabitující mladí lidé v podstatě stále počítají s tím, že manželství jednou uzavřou, nikoli ale nezbytně se současným partnerem či partnerkou.⁵²

Rodina v občanském zákoníku definována není. Přestože občanský zákoník poskytuje ochranu rodině, rodičovství a také manželství, neznamená to, že by základ rodiny a rodinného života vytvářely jen svazky mužů a žen založené manželstvím. Rodinu je možné chápat široce, vždyť z ústavního rámce vyplývá právo každého žít podle svého. Hodně podnětného pochází z judikatury Evropského soudu pro lidská práva, jež poskytuje ochranu rodinnému životu ve smyslu čl. 8 Úmluvy i pro spojení založené na biologickém poutu včetně soužití osob stejného pohlaví. Oblasti alternativních forem soužití nebyla a ani není v současnosti věnována taková pozornost, která by odpovídala jejich významu. Není možné přehlížet, že počet osob, které žijí netradičně v České republice i v zahraničí, vzrůstá. Jedná se o soužití osob opačného i téhož pohlaví, formalizované i neformalizované svazky. Statistické údaje uvádějí, že v neformálním svazku žije stále více a více párů. S ohledem na pokles sňatečnosti, nárůst počtu dětí narozených z nemanželských svazků je možné usuzovat, že nesezdané soužití je výrazným fenoménem. Přestože právní řád výslovně a komplexně neupravuje oblast alternativních podob soužití, není možné říci, že na vývoj ve společnosti vůbec nereaguje. Předně zákon nečiní rozdíly mezi dětmi narozenými z manželského a nemanželského svazku, respektive mezi povinnostmi a právy rodičů těchto dětí, a také upravuje majetková práva neprovdané matky k otci jejího dítěte. Pozornost nesezdaným soužitím, povinnostem, právům a vzájemným nárokům druha a družky je věnována také na úrovni Rady Evropy,

---

⁵² GIDDENS, A. *Sociologie*. 2013, s. 337-339.

zejména Doporučením výboru ministrů Rady Evropy členským státům o platnosti smluv mezi nesezdanými dvojicemi a jejich závětních dispozic č. 3/88.⁵³

Nesezdané soužití nazývané též kohabitací či konsensuálním svazkem je soužití dvou osob s opačným pohlavím bez formálního uzavření sňatku. Kohabitace má své kořeny ve faktorech sociální změny, jako je modernizace společnosti se všeobecnou možností přístupu ke vzdělání a se širokou účastí na trhu pracovních sil společně s garantovanými sociálními jistotami občanů zdůrazňující rozvoj individuality. To vše způsobuje transformaci v hodnotových strukturách a v artikulaci rodinných rolí a vztahů. Liberalizace sexuálních norem a akceptování předmanželského sexuálního styku dovolily pak v tomto sociálním klimatu oddělit sex od manželství. Tímto způsobem vznikla živná půda pro soužití nesezdaných párů. Tento jev však není zcela novým. Kohabitace byla totiž častá i v tradičních společnostech, obzvláště mezi nevolníky a deklasovanými třídami obyvatelstva. Ve druhé polovině 80. let 20. století se nesezdané soužití stalo v západních společnostech už masovým jevem. Došlo tak k poklesu sňatečnosti, navýšení průměrného věku mužů i žen při prvním sňatku a zvýšení počtu dětí narozených z nemanželského svazku.⁵⁴

3.8.1 Soukromoprávní aspekty nesezdaného soužití

Přestože občanský zákoník obecně nesezdané soužití nijak neupravuje, zákon s jeho existencí na některých místech počítá a zakotvuje určitá práva a povinnosti vyplývající z tohoto svazku.

Režim majetku nesezdaného soužití

Párům, které společně žijí v kohabitaci, nevzniká žádné majetkové společenství podobné společnému jmění manželů. Majetek nabývají zpravidla odděleně a to každý do svého výlučného vlastnictví. Věci mohou nabývat i do podílového spoluvlastnictví, přičemž platí, že pokud si druh a družka neujednají něco jiného, má se za to, že podíly obou jsou stejné ve smyslu § 1122 odst. 3 občanského zákoníku.

---

⁵³ HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLÍČKOVÁ a L. WESTPHALOVÁ. Rodinné právo. 2015, s. 113.

⁵⁴ VODÁKOVÁ, A., K. KALIBOVÁ a Z. PAVLÍK. Demografie (nejen) pro demografy. 1996, s. 41-42.

Dědění druha či družky

V případě, že druh či družka zemřou, pozůstalý druh či pozůstalá družka může dědit ze zákona nebo z důvodu některého pořízení pro případ smrti zemřelého druha či družky, tj. např. ze závěti nebo dědické smlouvy. *Dědění ze zákona nastane* v případě, že zemřelý druh či zemřelá družka nezřídí závěť nebo neuzavře s potenciálními dědici dědickou smlouvu. Občanský zákoník stanoví intestátní podpůrnou dědickou posloupnost, která řídí dědění. Tato podpůrná posloupnost rozlišuje šest tříd dědiců, přičemž druh a družka mohou být začleněny do druhé a třetí třídy. Podmínkou pro dědění druha či družky je, aby nedědili dědici v první ani ve druhé třídě a zemřelý druh či zemřelá družka nemá dítě a kohabitující pár žil nejméně po dobu 1 roku před smrtí jednoho z nich ve společné domácnosti. Další možností je *dědění u nesezdaného soužití ze závěti či smlouvy*. Vyloučit režim zákonné dědické posloupnosti může každý, a to např. prostřednictvím závěti. Může tedy svůj majetek nebo jeho dílčí část přenechat své družce či druhovi. Je však nutno počítat s nepominutelnými dědici. Tito dědicové mají právo na povinný díl, tak jak stanoví § 1642 občanského zákoníku. Jedná se o děti zůstavitele a jejich potomky. Nezletilému nepominutelnému dědici náleží minimálně $\frac{3}{4}$ jeho zákonného podílu a v případě, že je již zletilý, náleží mu $\frac{1}{4}$.

Bydlení druha a družky

V případě manželství vzniká automaticky právo bydlení druhého manžela, má-li manžel dům či byt ve svém vlastnictví. Pokud manžel nemá dům či byt ve svém vlastnictví, ale pouze v nájmu, uzavřením manželství vznikne společný nájem. Tento režim však u nesezdaného soužití neexistuje, mimo jiné také proto, že není možné jednoznačně určit, kdy nesezdané soužití s určitými právními účinky vzniká. Druh a družka, kteří žijí ve společné domácnosti si mohou sjednat nájemní smlouvu společně, tím budou mít oba práva nájemce z nájemní smlouvy a zákona. Zemře-li druh, který byl nájemcem bytu a zde také společně žil se svou družkou a tato družka nemá svůj vlastní byt, pak automaticky vstupuje do práv a povinností z nájmu, pokud je to uvedeno v nájemní smlouvě nebo pokud s tím pronajímatel dodatečně souhlasí. Nájem je pak uzavřen na dobu určitou, a to na dobu 2 let ode dne smrti druha.

Vyživovací povinnost druha a družky

Vzájemná vyživovací povinnost druha a družky není občanským zákoníkem obecně stanovena. Stranám však nic nebrání v tom, aby si vyživovací povinnost poskytovali. Poskytnutí výživy nemůže být vnímáno jako případ bezdůvodného obohacení ve smyslu § 2991 a násl. občanského zákoníku.

Právo sociálního zabezpečení

S úpravou práv a povinností druha a družky se můžeme setkat i v některých předpisech sociálního zabezpečení. Např. v zákoně o nemocenském pojištění zaměstnanců, podle něhož se druh a družka považují za rodinné příslušníky a mohou tak uplatnit nárok na peněžitou dávku nemocenského pojištění, pokud nejsou sami pojištěni podle zmiňovaného zákona nebo jsou pojištěni podle jiného právního předpisu. Rovněž v zákoně o státní sociální podpoře nebo v zákoně o životním minimu jsou druh a družka společně posuzovanými osobami. V intencích uvedených zákonů jsou druh a družka považováni za rodinné příslušníky a společně posuzované osoby, pokud splňují dvě podmínky. Za prvé musí tvořit společnou domácnost a za druhé nesezdané soužití musí existovat déle než 3 měsíce. Důsledkem posouzení společně posuzovaných osob jako druha a družky je, že příjem obou se započítává do celkového příjmu rodiny. Vyšší příjem má za následek menší pravděpodobnost, že bude splněna podmínka nároku na dávku nebo v případě, že podmínka bude splněna, přiznání dávky v nižší výši.⁵⁵

3.8.2 Svatba nebo soužití „na divoko“, právní přednosti a právní omezení nesezdaných párů v Německu

V Německém Kolíně nad Rýnem se matřka často setkává s otázkou pro páry, zda uzavřou svatbu nebo budou žít „na divoko“. Nejedná se jen o hluboké city, ale i o pevné ekonomické zázemí. Nicméně svatba již není nutností pro zvýhodněné partnerské tarify pojištění. Dost často stačí společné bydliště nesezdaných párů. To platí pouze pro pojištění věcného majetku. Co se týče daní, je výhodný sňatek teprve tehdy, pokud jeden vydělává málo a druhý mnoho. Pokud se partneri

---

⁵⁵ ROSULEK, Martin. Nesezdané soužití a jeho právní aspekty. In: *Můj-právní.cz* [online]. 2015-04-01 [cit. 2017-09-20]. Dostupné z: <http://muj-pravnik.cz/nesezdane-souziti-jeho-pravni-aspekty/>

rozejdou, nepotřebují žádný rozvod ani jiné formality. Partneři nejsou povinni se navzájem jakkoliv ekonomicky podporovat. Je jedno, zda ten druhý je vážně nemocný, ve finanční tísní či odkázaný na pečovatelskou péči. Potřebuje-li partner sociální pomoc, pro stát je důležité, že nesezdaný pár spolu bydlí. Ve společné domácnosti existuje i jistá nepřímá povinnost partnera sociálně podporovat. A to pouze do doby, dokud se partner nevystěhuje. Na rozdíl od nesezdaných párů manželé počítají s podporou svého manželského partnera i po rozvodu. To platí jen tehdy, pokud ti dva nemají společnou nájemní smlouvu. V tomto případě by se pak museli vystěhovat oba zároveň. Ručení finančního charakteru u nesezdaných párů za podnikatelskou či jinou ekonomickou činnost toho druhého neexistuje. Každému může být proto jedno, za co jeho partner vydává své peníze. Jiné je to u manželů. Pokud si například manželka dá opravit auto a autodílna nedostane žádané peníze za opravu, může si tato autodílna vyzvednout potřebný obnos i od manžela. Partneři vzájemně neručí za dluhy toho druhého. Stejně nemají partneři žádný nárok na cokoliv, co kdysi partnerovi darovali. Darované je darované. Zato u manželů dochází u rozvodu k nekonečným sporům „o každý talířek.“ Pokud nemanželský pár bude mít dítě, připadá péče o dítě matce a dítě nese její příjmení. Pokud se dítě narodí do manželského svazku, starosti o dítě mají oba manželé stejnou měrou. Pokud zemře jeden z nesezdaných partnerů, nemá ten přeživší žádné nároky na dědictví a od sociálního pojištění ze zákona nedostane ani korunu vdovecké podpory. Právně posuzováno jsou „jen“ partneři vlastně zcela cizí osoby. Rovněž nemají jakýkoliv nárok na informace o stavu nemocného partnera, to by museli ošetřit řádnou plnou mocí. Rovněž u soudu nemají nesezdaní partneři žádné právo zdržet se výpovědi s ohledem na rodinnou situaci. I když takové právo mají dokonce už i snoubenci, a to dokonce i tehdy, pokud k zasnoubení došlo jen ve vší tichosti a těsně před soudním přelíčením.⁵⁶

---

⁵⁶ BECKER, Silke. Das ändert sich mit Trauschein: Heirat oder wilde Ehe? Die rechtlichen Vor- und die Nachteile für zusammenlebende Paare. In: *Aktiv: Arbeit. Leben. Zusammenhänge* [online]. 2016-05-18 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <https://www.aktiv-online.de/ratgeber/detailseite/news/heirat-oder-wilde-ehe-die-rechtlichen-vor-und-die-nachteile-fuer-zusammenlebende-paare-9619>

3.8.3 Vzájemné soužití typu druh a družka v Německu, nároky na podporu bývalého druha

V Německu v roce 2016 téměř 3 miliony párů žily v nesezdaném soužití, často i s dětmi. Nejvíce nesezdaných soužití bylo v Berlíně, kde 23 % rodičů žilo v „divokém“ svazku bez uzavření sňatku. 35 % mladých lidí ve věku 20-29 let odmítá manželství jako přežitek. Nicméně právně ještě zdaleka není soužití „na divoko“ zrovnoprávněné s manželstvím. V Německu neexistuje žádná právní úprava pro nemanželské soužití. V případě úmrtí jednoho z nesezdaného páru odpadá automatické dědictví a darování. To je možné pouze tehdy, pokud je to uvedeno v testamentu. Navíc dědická daň podléhá vyššímu zdanění. U nesezdaných párů také odpadá nárok na vdovecký důchod druhého partnera. Neexistuje žádná povinnost toho druhého po rozchodu dál živit. Co se týká daní u nesezdaných párů, zde mohou profitovat partnerské páry jako manželské páry. Důležité je, jak je sepsaná smlouva a jaká jsou pravidla o finanční podpoře toho druhého. Pokud jsou partneri nesezdaní, nejsou si ničím povinováni. Situace se mění narozením dítěte. Družka, která dítě hlavně vyživuje, může požadovat od svého partnera finanční příspěvek, podobně jako je tomu po rozvodu. Tento příspěvek je poskytován až do 3 let věku dítěte. Potom už je vyživovatel odkázán s dítětem pouze na sebe, pokud nejsou pádné důvody pro prodloužení tohoto příspěvku.⁵⁷

---

⁵⁷ Eheähnliche Gemeinschaft: was gilt bei Trennung, Unterhalt, Sorge? In: *Deutsche Anwaltauskunft: das Rechtsportal des Deutschen Anwaltvereins* [online]. 2016-02-08 [cit. 2017-10-11]. Dostupné z: <https://anwaltauskunft.de/magazin/leben/ehe-familie/1488/eheaehnliche-gemeinschaft-was-gilt-bei-trennung-unterhalt-sorge/>

4 Vlastní práce

Vlastní práce je rozdělena do čtyř částí. Kapitola „**4.1 Analýza vybraných statistických ukazatelů**“ je zaměřena na celorepublikové statistické údaje týkající se počtu dětí narozených z manželství a mimo manželství, průměrný věk mužů a žen, kteří uzavírají první manželství a průměrný věk žen při narození prvního dítěte.

V kapitole „**4.2 Společné děti párů vstupujících do manželství v letech 2012 – 2016 v Poděbradech**“ jsou zpracována data z úředních matričních dokumentů z Městského úřadu v Poděbradech z období let 2012 - 2016, které byly uloženy ve sbírce listin na Krajském úřadě Středočeského kraje. Předmětem výzkumu je údaj o společných dětech snoubenců před vstupem do manželství. Ve sledovaném období pěti let bylo před Městským úřadem v Poděbradech uzavřeno celkem 614 sňatků. V rámci předoddavkového řízení vyplnili snoubenci formulář s názvem „Dotazník k uzavření manželství“, který obsahuje údaj o tom, zda snoubenci před vstupem do manželství měli již společné děti.

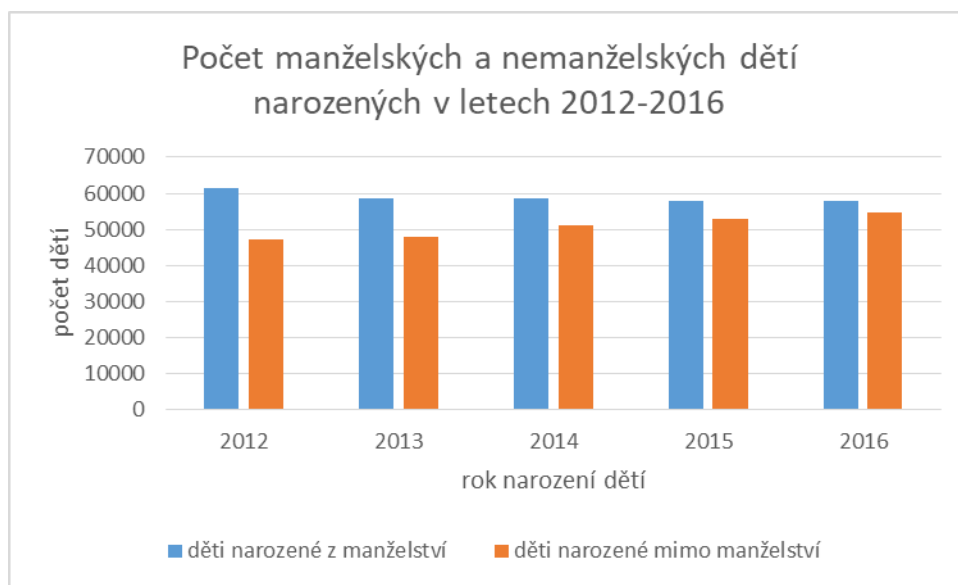
Kapitola „**4.3 Narozené děti v roce 2012 v Nymburce**“ zjišťuje, zda rodiče nemanželských dětí, které se narodily v roce 2012 v Nymburce a ke kterým bylo určeno otcovství souhlasným prohlášením rodičů, uzavřeli manželství do pěti let od narození společného dítěte. Předmětem výzkumu je 577 zápisů o narození, což je celkový počet dětí, které se v roce 2012 v tomto městě narodily. V Poděbradech se porodnice nenachází, a tak matriční úřad zapíše údaj o narození dítěte, pouze pokud se jedná o domácí porod a dítě se narodí přímo v Poděbradech nebo ve správním obvodu tohoto matričního úřadu.

V kapitole „**4.4 Anketa při určování otcovství souhlasným prohlášením rodičů na matričním úřadě v Poděbradech v roce 2017**“ jsou zpracované údaje získané na základě ankety. Anketu vyplňovaly nesezdané páry, které přišly na matriční úřad v Poděbradech v průběhu roku 2017 požádat o zápis o určení otcovství k nenarozenému dítěti souhlasným prohlášením rodičů. Průzkumu se zúčastnilo celkem 100 osob, tj. 50 párů mužů a žen. Vyhodnocením této ankety byly získány názory těchto párů na institut manželství, na zohlednění potřeb rodiny státem, na plánování počtu společných dětí s ohledem na jejich ekonomickou situaci a také na to, jakou roli by hrála případná finanční výpomoc státu na jejich rozhodnutí manželství uzavřít.

4.1 Analýza vybraných statistických ukazatelů

První praktická část práce je zaměřena na celorepublikové statistické údaje. Vybraná data jsou získána z databáze ČSÚ. Jedná se o počty dětí narozených z manželství a mimo manželství, průměrný věk mužů a žen uzavírajících první manželství a průměrný věk žen při narození prvního dítěte.

Graf č. 1: Počet manželských a nemanželských dětí narozených v letech 2012 - 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Na prvním grafu můžeme sledovat, jak v České republice stoupá počet dětí narozených mimo manželství. V letech 2012 – 2016 se narodilo:

2012: 61 488 (57%) manželských dětí a 47 088 (43%) nemanželských dětí,

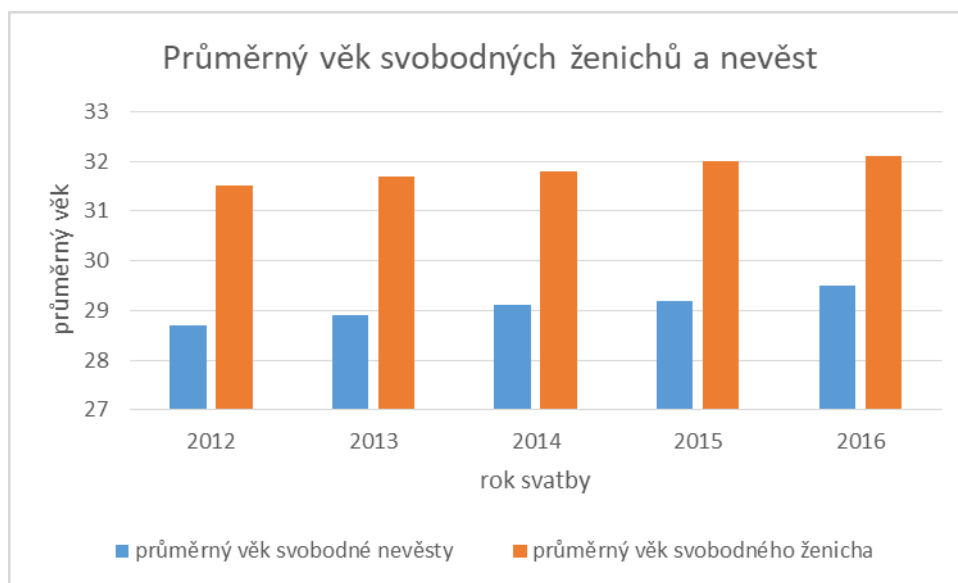
2013: 58 751 (55 %) manželských dětí a 48 000 (45 %) nemanželských dětí,

2014: 58 593 (53%) manželských dětí a 51 267 (47%) nemanželských dětí,

2015: 57 788 (52%) manželských dětí a 52 976 (48%) nemanželských dětí,

2016: 57 930 (51%) manželských dětí a 54 733 (49%) nemanželských dětí.

Graf č. 2: Průměrný věk svobodných ženichů a nevěst v letech 2012 - 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Tento graf ukazuje průměrný věk ženichů a nevěst, kteří uzavírají první manželství. Průměrný věk svobodných ženichů a nevěst v letech 2012 - 2016 vzrůstal následovně:

2012: věk svobodných ženichů 31,5 let a svobodných nevěst 28,7 let,

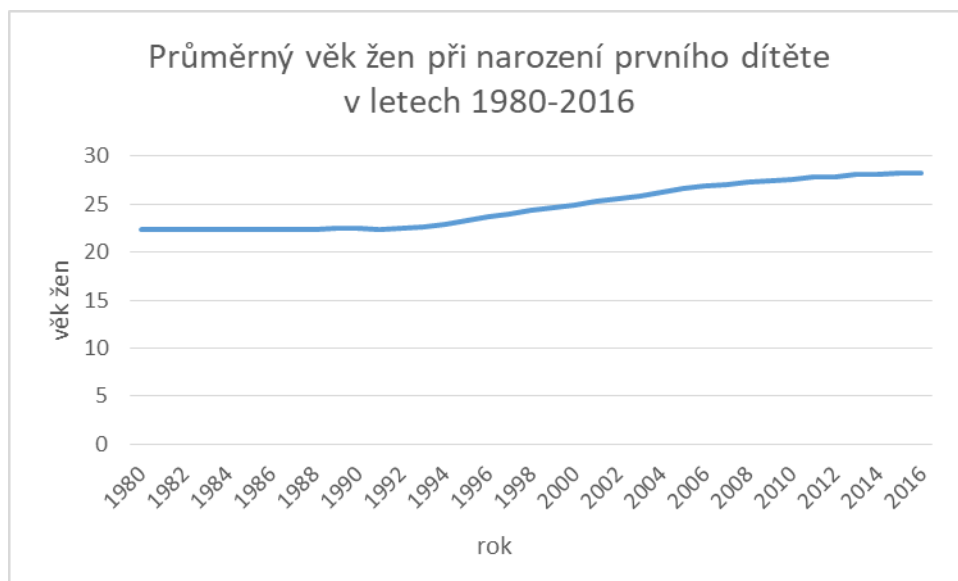
2013: věk svobodných ženichů 31,7 let a svobodných nevěst 28,9 let,

2014: věk svobodných ženichů 31,8 let a svobodných nevěst 29,1 let,

2015: věk svobodných ženichů 32 let a svobodných nevěst 29,2 let,

2016: věk svobodných ženichů 32,1 let a svobodných nevěst 29,5 let.

Graf č. 3: Průměrný věk žen při narození prvního dítěte v letech 1980 - 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z grafu č. 3 je patrné, jak postupně stoupl průměrný věk žen při narození prvního dítěte. Pro lepší názornost bylo vybráno delší časové období z let 1980 – 2016. Od roku 1980 do roku 1994 nepřesáhl průměrný věk žen při narození prvního dítěte 23 let. Od roku 1995 pak každoročně průměrný věk prvorodiček stoupal a v roce 2016 činil již 28,2 let.

4.2 Společné děti párů vstupujících do manželství v letech 2012 – 2016 v

Poděbradech

Pro zjištění stanoveného cíle diplomové práce je použit sběr sekundárních dat z úředních matričních dokumentů z Městského úřadu v Poděbradech z období let 2012 – 2016. Předmětem výzkumu je 614 vyplněných formulářů snoubenců, kteří přišli ve zmiňovaném období na Městský úřad Poděbrady požádat o uzavření manželství a v daném období také manželství uzavřeli. Dle zákona o matrikách, jménu a příjmení musí snoubenci, kteří požádají matriční úřad o uzavření manželství, vyplnit předepsaný formulář svými osobními údaji. Tento formulář se nazývá „Dotazník k uzavření manželství“. Dotazník obsahuje základní údaje obou snoubenců jako je jméno, popřípadě jména a příjmení snoubenců, datum a místo jejich narození, rodné číslo, osobní stav, údaj o státním občanství, trvalý pobyt

a jejich dohodu o užívání příjmení. Součástí tohoto formuláře je také údaj o tom, zda snoubenci mají již společné děti. Pokud mají společné dítě, uvedou jeho jméno, popř. jména, příjmení, datum a místo narození. Tuto skutečnost dokládají rodným listem dítěte. Právě tento údaj o společných dětech snoubenců je předmětem zkoumaného jevu. Údaj o společných dětech není zapisován do knihy manželství.

Dotazníky jsou uloženy na Krajském úřadě Středočeského kraje, neboť se jedná o matriční sbírku listin. Listiny, které jsou důležité pro matriční zápis, tvoří dle § 8 zákona o matrikách, jménu a příjmení tzv. sbírku listin. Matriční úřad má za povinnost nejpozději do konce února následujícího roku po zapsání matriční události odevzdat tuto sbírku listin bezprostředně nadřízenému úřadu. Vzhledem k tomu, že Městský úřad Poděbrady je úřad s rozšířenou působností, je sbírka listin uložena na Krajském úřadě Středočeského kraje.

Výzkum je proveden z matriční sbírky listin vedené pro město Poděbrady v letech 2012 – 2016, kde bylo za 5 let zapsáno celkem 614 svateb. Do správního obvodu tohoto matričního úřadu spadá 14 obcí: Choťánky, Kouty, Křečkov, Libice nad Cidlinou, Odřepsy, Okřínek, Oseček, Pátek, Písková Lhota, Senice, Sokoleč, Úmyslovice, Vlkov pod Oškobrhem, Vrbová Lhota.⁵⁸ Ve všech těchto obcích bylo ve sledovaném období pěti let zapsáno pouhých 23 zápisů o uzavření manželství.

Základní údaje o městě Poděbrady:

Poděbrady jsou lázeňské město a obec s rozšířenou působností. Toto město se rozkládá v úrodné Polabské nížině při řece Labi, necelých 50 km východně od Prahy.

Kraj (NUTS 3): Středočeský

Okres (NUTS 4): Nymburk

Katastrální výměra: 34 km²

Počet obyvatel: 13 306

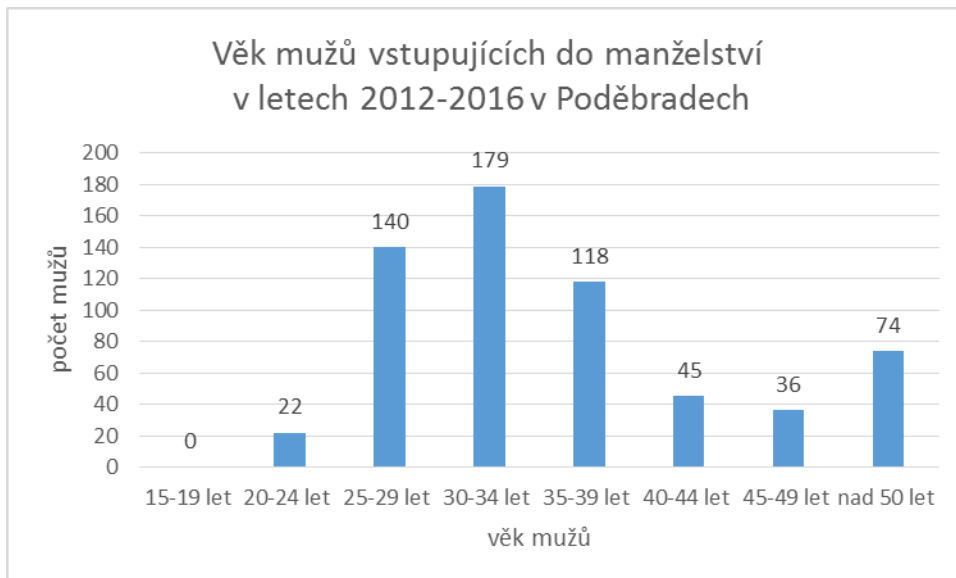
Nadmořská výška: 185 m⁵⁹

---

⁵⁸ Oficiální stránky města Poděbrady. Matriky. In: *Oficiální stránky města Poděbrady*. [online]. [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <http://www.mesto-podebrady.cz/>

⁵⁹ Portál Poděbrady. Poděbrady-základní informace o městě. In: *portalpodebrady.cz* [online]. [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: <http://www.portalpodebrady.cz>

Graf č. 4: Věk mužů vstupujících do manželství v letech 2012 - 2016 v Poděbradech

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Z celkového počtu 614 uzavřených manželství byli muži z těchto věkových kategorií:

15-19 let: 0 mužů (0 %),

20-24 let: 22 mužů (4 %),

25-29 let: 140 mužů (23 %),

30-34 let: 179 mužů (29 %),

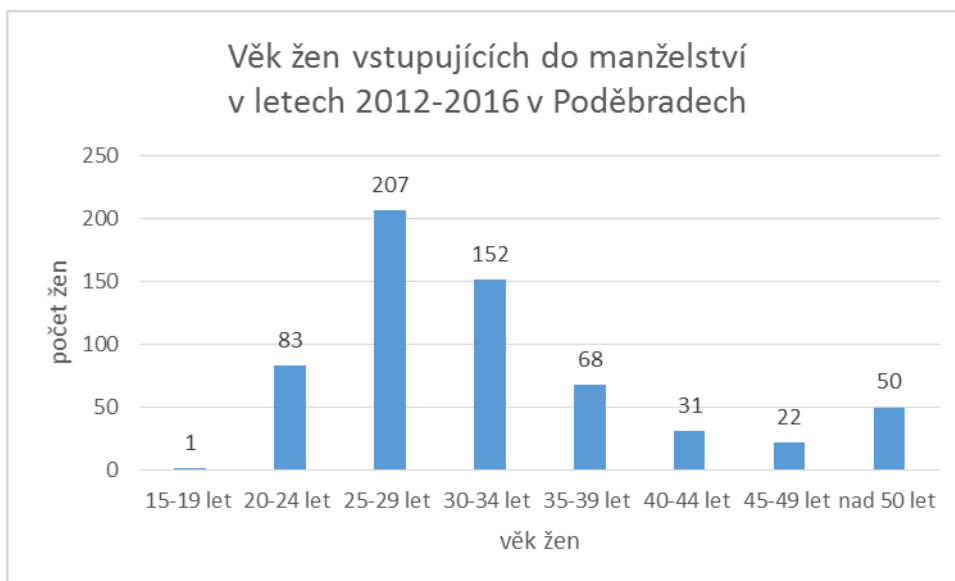
35-39 let: 118 mužů (19 %),

40-44 let: 45 mužů (7 %),

45-49 let: 36 mužů (6 %),

nad 50 let: 74 mužů (12 %).

Graf č. 5: Věk žen vstupujících do manželství v letech 2012 - 2016 v Poděbradech

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Z celkového počtu 614 uzavřených manželství byly ženy z následujících věkových kategorií:

15-19 let: 1 žena (0 %),

20-24 let: 83 žen (13 %),

25-29 let: 207 žen (34 %),

30-34 let: 152 žen (25 %),

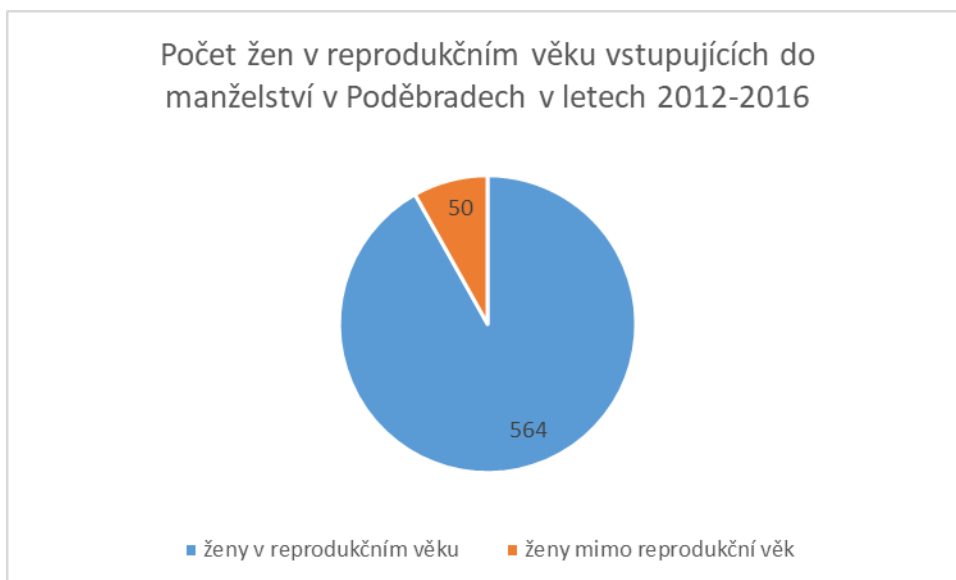
35-39 let: 68 žen (11 %),

40-44 let: 31 žen (5 %),

45-49 let: 22 žen (4 %),

nad 50 let: 50 žen (8 %).

Graf č. 6: Počet žen v reprodukčním věku vstupujících do manželství v letech 2012 - 2016 v Poděbradech

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

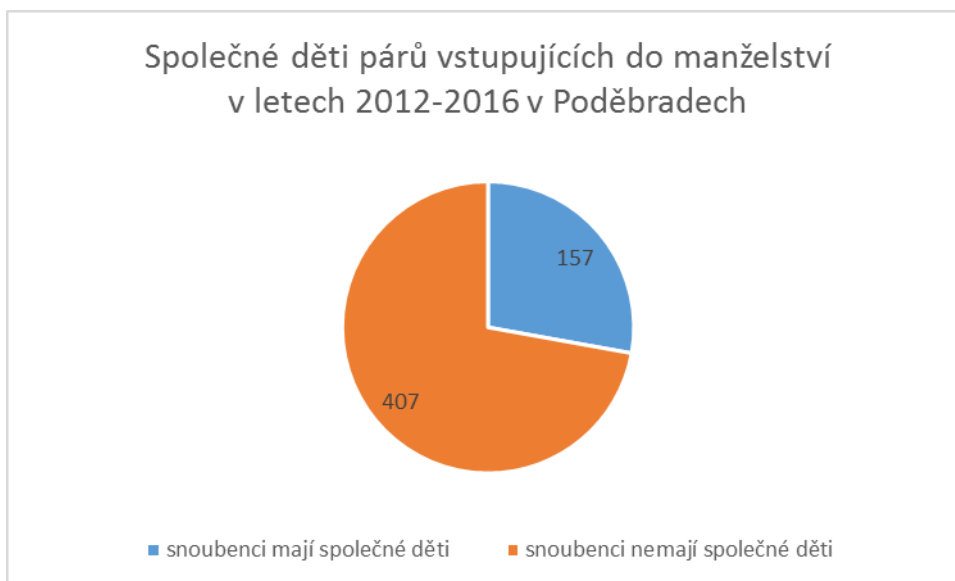
Na grafu č. 6 vidíme, že z celkového počtu 614 uzavřených manželství bylo: 564 žen (92 %) v reprodukčním věku, 50 žen (8 %) mimo reprodukční věk.

Reprodukční věk žen

Plodnost, též fertilita je demografický ukazatel, který vyjadřuje průměrný počet potomků na jednu ženu. Hraniční hodnota potřebná k zachování populace je 2,1 potomků na jednu ženu. Obecnou míru fertility zjistíme, pokud počet živě narozených dětí vydělíme počtem žen v reprodukčním věku vztaženým ke střednímu stavu obyvatelstva, tj. k 1. červenci daného roku. Jde o ženy v plodném věku, který je vymezen věkem 15 – 50 let. Tuto skupinu žen nazýváme rodivým kontingentem.⁶⁰

⁶⁰ KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé*. Praha: Oeconomica, 2005, 122 s. ISBN 80-245-0859-1. strana 59 – 60.

Graf č. 7: Společné děti párů vstupujících do manželství v letech 2012 – 2016 v Poděbradech

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Na grafu č. 7 můžeme sledovat, že z celkového počtu 564 uzavřených manželství, kde žena byla v reprodukčním věku, vstoupilo do manželství:

157 (28 %) párů, které měly již společné děti,

407 párů (72 %) bylo bezdětných.

Graf č. 8: Počet dětí nesezdaných párů před vstupem do manželství

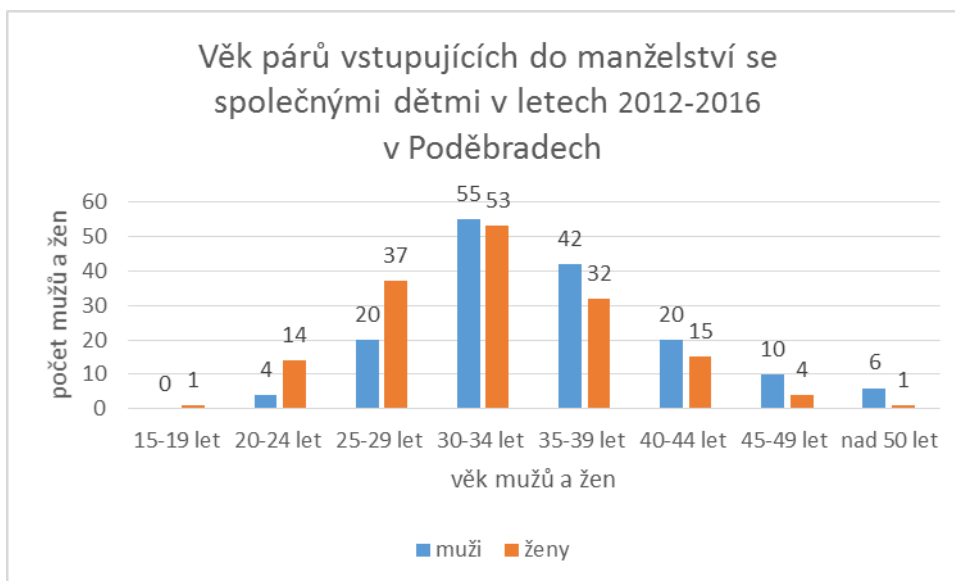
Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Tento graf nám ukazuje, že z celkového počtu 157 párů majících společné děti před vstupem do manželství bylo:

140 párů (89%) s jedním dítětem,

17 párů (11 %) se dvěma dětmi.

Graf č. 9: Věk párů vstupujících do manželství se společnými dětmi v letech 2012 - 2016 v Poděbradech

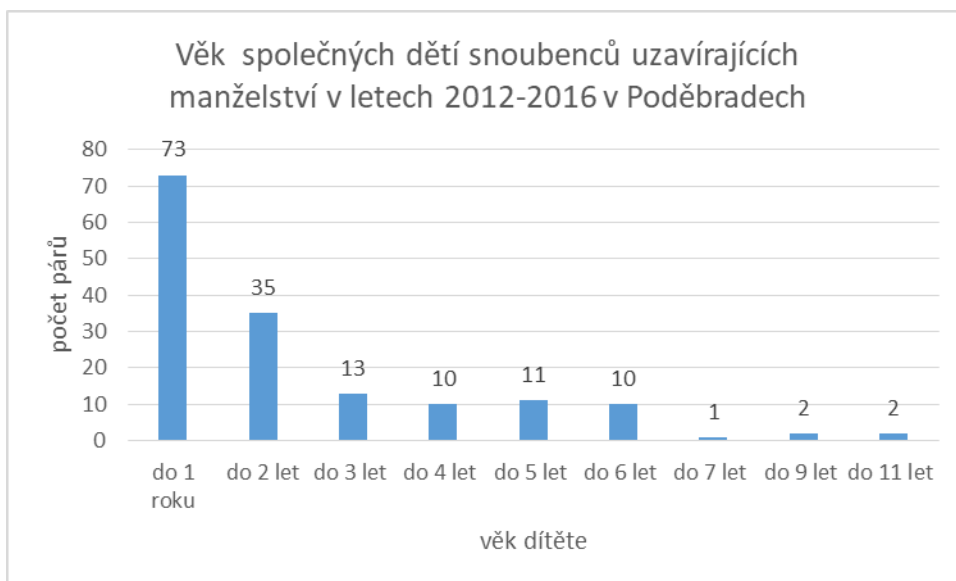

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Z tohoto grafu můžeme vysledovat věkovou kategorii 157 párů, které v letech 2012–2016 v Poděbradech uzavřely manželství a měly již společné děti. Věková kategorie párů vstupujících do manželství se společnými dětmi je následující:

15-19 let: 0 mužů (0 %),	15-19 let: 1 žena (1 %),
20-24 let: 4 muži (2 %),	20-24 let: 14 žen (9 %),
25-29 let: 20 mužů (13 %),	25-29 let: 37 žen (23 %),
30-34 let: 55 mužů (35 %),	30-34 let: 53 žen (34 %),
35-39 let: 42 mužů (27 %),	35-39 let: 32 žen (20 %),
40-44 let: 20 mužů (13 %),	40-44 let: 15 žen (9 %),
45-49 let: 10 mužů (6 %),	45-49 let: 4 ženy (3 %),
nad 50 let: 6 mužů (4 %).	nad 50 let: 1 žena (1 %).

Graf č. 10: Věk společných dětí snoubenců uzavírajících manželství v letech 2012 - 2016 v Poděbradech

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Na grafu č. 10 můžeme vidět věkovou strukturu dětí snoubenců, kteří uzavřeli manželství v letech 2012–2016 v Poděbradech. Z celkového počtu 157 párů mělo:

73 párů (47 %) dítě mladší 1 roku,

35 párů (22 %) dítě ve věku do 2 let,

13 párů (8 %) dítě ve věku do 3 let,

10 párů (7 %) dítě ve věku do 4 let,

11 párů (7 %) dítě ve věku do 5 let,

10 párů (6 %) dítě ve věku do 6 let,

1 pár (1 %) dítě ve věku do 7 let,

2 páry (1 %) dítě ve věku do 9 let,

2 páry (1 %) dítě ve věku do 11 let.

4.3. Narozené děti v roce 2012 v Nymburce

Tento výzkum vychází ze sběru sekundárních dat z matriční knihy narození vedené pro město Nymburk v roce 2012. Předmětem výzkumu je 577 zápisů o narození, což je celkový počet dětí, které se v tomto roce v Nymburce narodily. Výzkum je zaměřen na zjištění, zda rodiče nemanželských dětí, kteří k dítěti určili otcovství, uzavřeli manželství nejpozději do 5 let od narození společného dítěte.

Výzkum je proveden z matriční knihy narození vedené pro město Nymburk, neboť v Poděbradech se porodnice nenachází, a proto matrika zapisuje narození pouze v případech, kdy se jedná o domácí porod, tj. k narození dojde na území města Poděbrady nebo v obcích spadajících do jeho správního obvodu. V letech 2012 – 2016 se v Poděbradech nenarodilo žádné dítě a ve 14 obcích v jeho správním obvodu se narodily pouze 3 děti.

Základní údaje o městě Nymburk:

Město Nymburk leží ve Středočeském kraji na řece Labi 7 km od Poděbrad a 45 km východně od Prahy. Starobylé jádro města bylo vyhlášeno městskou památkovou zónou. Jde o obec s rozšířenou působností.

Kraj (NUTS 3): Středočeský

Okres (NUTS 4): Nymburk

Katastrální výměra: 21 km²

Počet obyvatel: 14 383

Nadmořská výška: 193 m.⁶¹

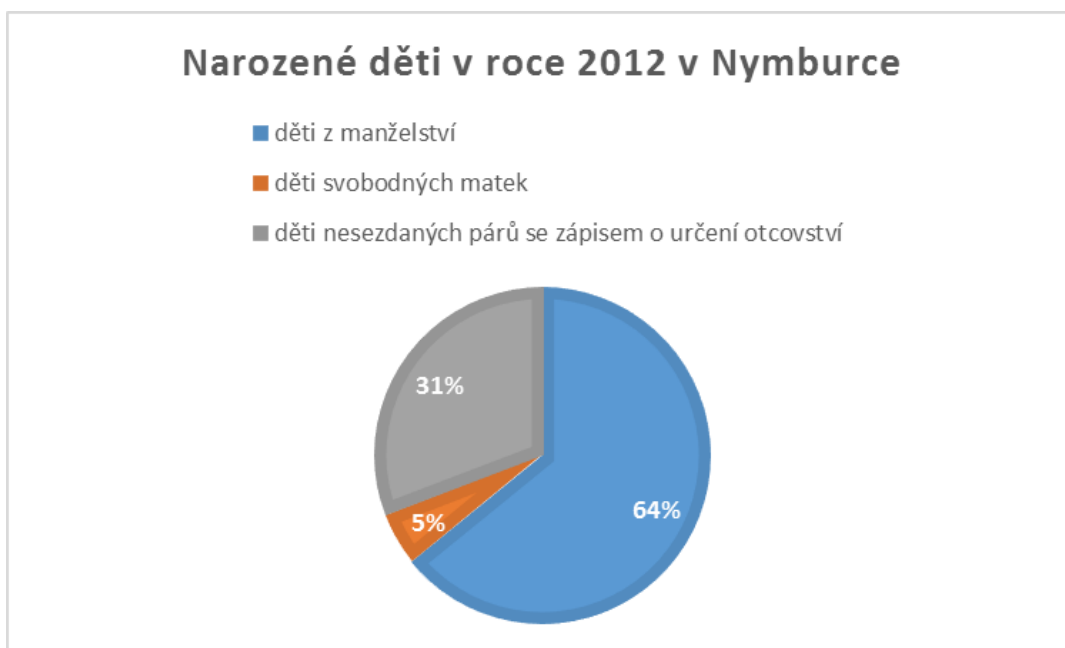
Správní obvod matričního úřadu Nymburk tvoří těchto 12 obcí: Bobnice, Budiměřice, Čilec, Dvory, Hořátev, Kamenné Zboží, Krchleby, Kovanice, Netřebice, Straky, Všechlapy a Zbožíčko.⁶²

---

⁶¹ Portál Nymburk. Nymburk-základní informace o městě. In: *portalnymburk.cz* [online]. [cit. 2017-10-26]. Dostupné z: <http://www.portalnymburk.cz>

⁶² Oficiální stránky města Nymburk. Obecní úřady ORP Nymburk. In: *Oficiální stránky města Nymburk* [online]. [cit. 2017-10-27]. Dostupné z <http://www.mesto-nymburk.cz/>

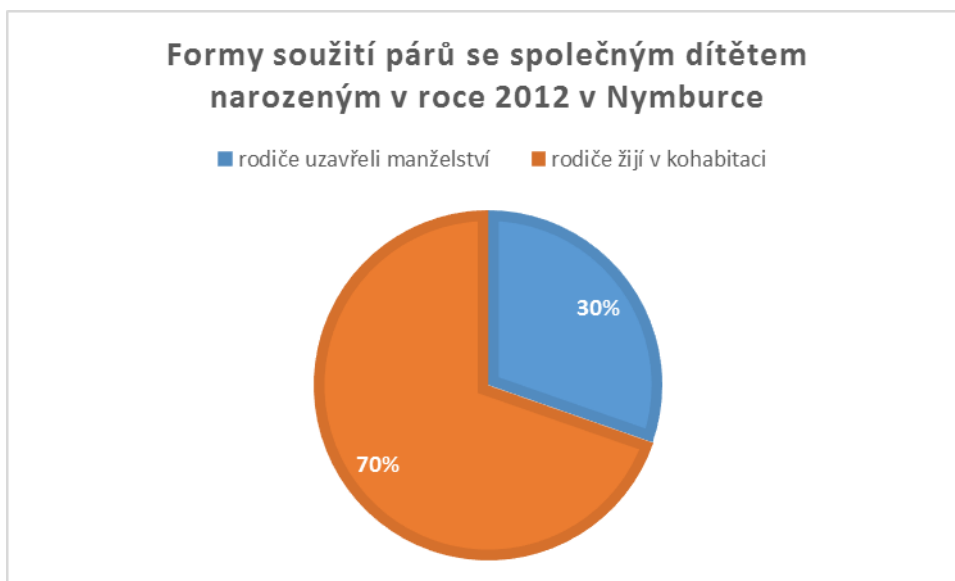
Graf č. 11: Narozené děti v roce 2012 v Nymburce

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Tento graf vyhodnocuje strukturu dětí narozených v roce 2012 v Nymburce. Z celkového počtu 577 dětí (100 %) se narodilo: 370 dětí (64 %) z manželského svazku, 178 dětí (31 %) nesezdaným párům, které určily otcovství souhlasným prohlášením rodičů, 29 dětí (5 %) svobodným matkám.

Graf č. 12: Formy soužití párů se společným dítětem narozeným v roce 2012 v Nymburce

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

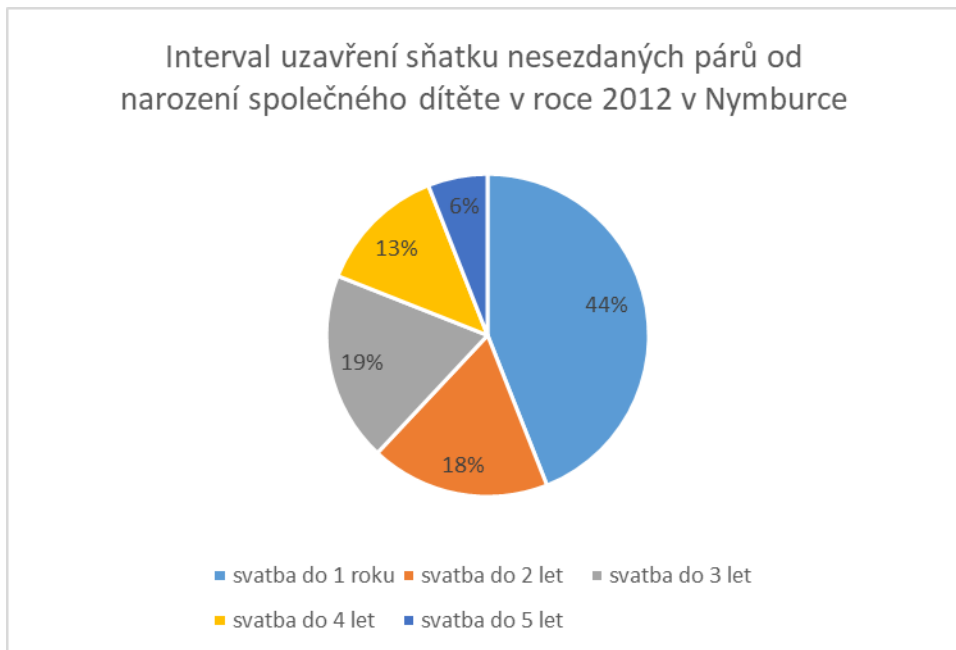
Na grafu č. 12 můžeme sledovat rozhodnutí nesezdaných rodičů týkající se formy jejich soužití do pěti let od narození jejich společného dítěte v roce 2012 v Nymburce.

Z celkového počtu 178 párů, (100 %) kterým se narodilo dítě mimo manželství a ke kterému určili otcovství se do 5 let od jeho narození rozhodlo takto:

124 párů (70 %) žije i nadále v kohabitaci,

54 párů (30 %) uzavřelo manželství.

Graf č. 13: Interval uzavření sňatku nesezdaných párů od narození společného dítěte v roce 2012 v Nymburce

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Na tomto grafu vidíme interval uzavření sňatku nesezdaných párů od narození společného dítěte v roce 2012 v Nymburce. Z celkového počtu 54 párů (100 %) uzavíraly jednotlivé páry manželství následovně:

24 párů (44 %) uzavřelo manželství do 1 roku od narození společného dítěte,

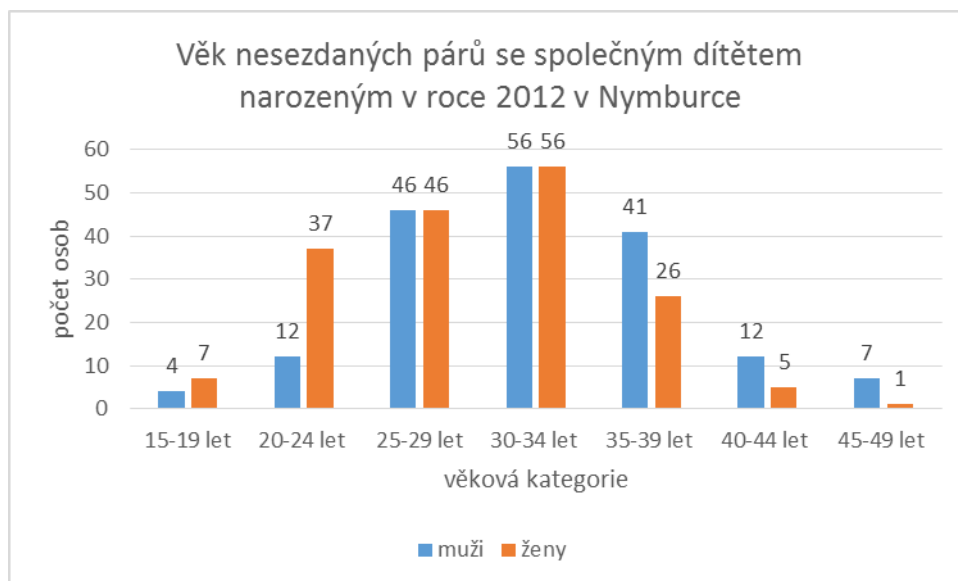
10 párů (18 %) uzavřelo manželství do 2 let od narození společného dítěte,

10 párů (19 %) uzavřelo manželství do 3 let od narození společného dítěte,

7 párů (13 %) uzavřelo manželství do 4 let od narození společného dítěte,

3 páry (6 %) uzavřely manželství do 5 let od narození společného dítěte.

Graf č. 14: Věk nesezdaných párů se společným dítětem narozeným v roce 2012 v Nymburce

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Z tohoto grafu můžeme sledovat věkovou kategorii všech 178 nesezdaných párů, kterým se narodilo dítě v roce 2012 v Nymburce a ke kterému určily otcovství souhlasným prohlášením rodičů. Věková kategorie 178 nesezdaných párů (100 %) je následující:

15-19 let: 4 muži (2 %),

15-19 let: 7 žen (4 %),

20-24 let: 12 mužů (7 %),

20-24 let: 37 žen (21 %),

25-29 let: 46 mužů (26 %),

25-29 let: 46 žen (26 %),

30-34 let: 56 mužů (31 %),

30-34 let: 56 žen (31 %),

35-39 let: 41 mužů (23 %),

35-39 let: 26 žen (15 %)

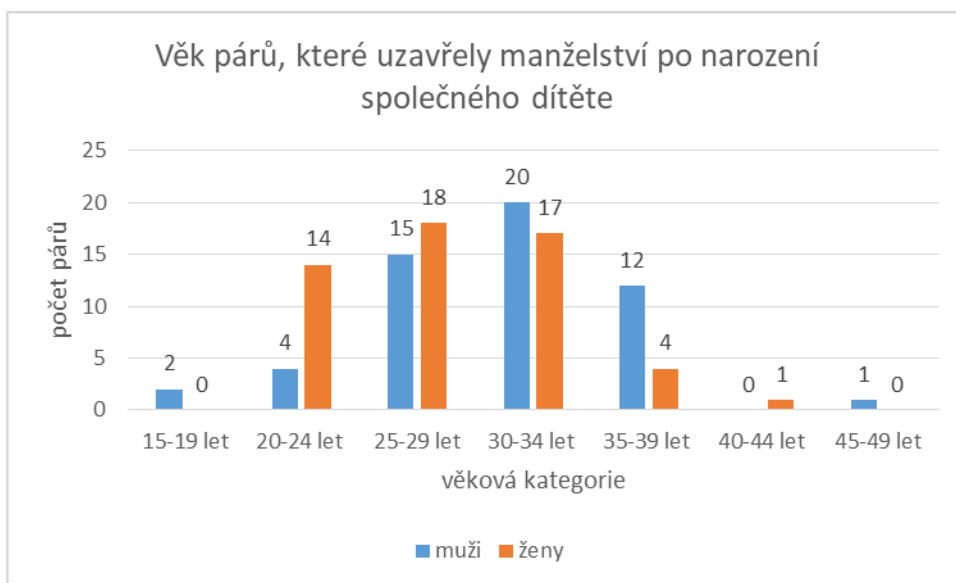
40-44 let: 12 mužů (7 %),

40-44 let: 5 žen (3 %),

45-49 let: 7 mužů (4 %).

45-49 let: 1 žena (0 %).

Graf č. 15: Věk párů, které uzavřely manželství po narození společného dítěte

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Na grafu č. 15 vidíme věkovou kategorii 54 nesezdaných párů, které uzavřely manželství až po narození společného dítěte, které se narodilo v roce 2012 v Nymburce. Věková kategorie 54 nesezdaných párů (100 %), jež uzavřely manželství do pěti let po narození jejich dítěte, je následující:

15-19 let: 2 muži (4 %),

15-19 let: 0 žen (0 %),

20-24 let: 4 muži (7 %),

20-24 let: 14 žen (26 %),

25-29 let: 15 mužů (28 %),

25-29 let: 18 žen (33 %),

30-34 let: 20 mužů (37 %),

30-34 let: 17 žen (32 %),

35-39 let: 12 mužů (22 %),

35-39 let: 4 ženy (7 %),

40-44 let: 0 mužů (0 %),

40-44 let: 1 žena (2 %),

45-49 let: 1 muž (2 %).

45-49 let: 0 žen (0 %).

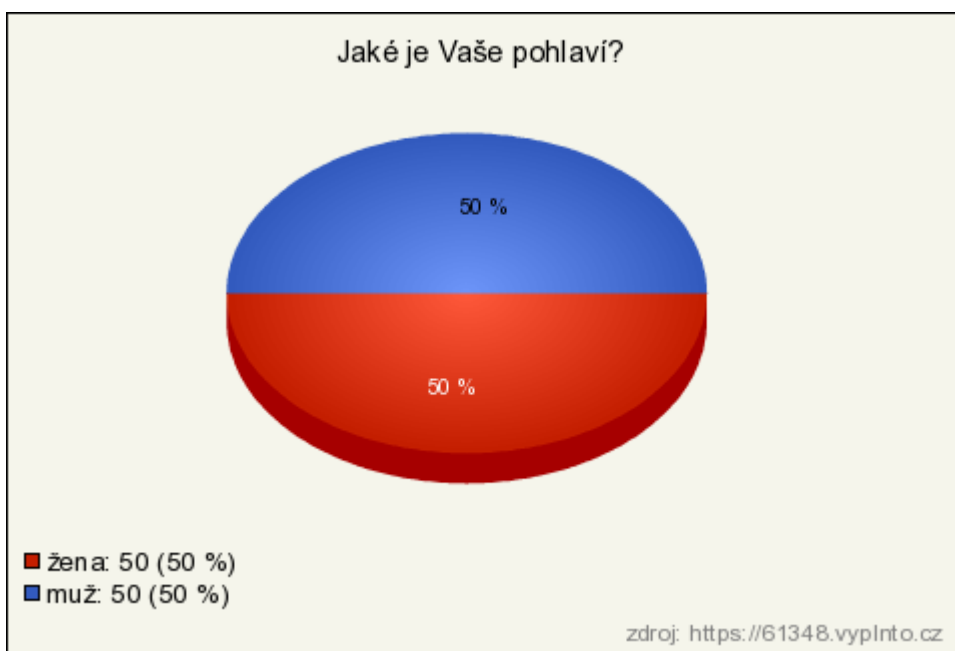
4.4 Anketa při určování otcovství souhlasným prohlášením rodičů na matričním úřadě v Poděbradech v roce 2017

Čtvrtý doplňující výzkum je zaměřen na názory nesezdaných párů, které se dostavily na matriční úřad Poděbrady v průběhu roku 2017 a požádaly o sepsání zápisu o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů k dosud nenarozenému dítěti. V případě, že dítě se má narodit mimo manželství, je třeba, aby rodiče dítěte požádaly kterýkoliv matričním úřad bez ohledu na jejich trvalý pobyt o provedení zápisu o určení otcovství. Pokud tak neučiní, do matriční knihy a následně do rodného listu nebude otec dítěte zapsán a dítě ponese příjmení matky. Pokud se oba na matriční úřad dostaví a otcovství je určeno jejich souhlasným prohlášením, musí se také dohodnout, zda dítě ponese příjmení po matce či po otci. Formulář není stanoven, prohlášení sepisuje matrikářka ihned na místě po předložení stanovených dokladů. Správní poplatek se nevybírání. Nesezdaný pár obdrží dva výtisky, jeden pro muže a jeden pro ženu.

Nesezdané páry vyplnily anketu prostřednictvím internetových stránek vplnto.cz bezprostředně po sepsání zápisu o určení otcovství na matričním úřadě Poděbrady v průběhu roku 2017. Anketa je zaměřena na názory nesezdaných párů očekávajících narození společného dítěte na institut manželství, na zohlednění potřeb rodiny státem a na plánování počtu společných dětí s ohledem na jejich ekonomickou situaci. Anketa vyhotovená na základě stanovených cílů průzkumu obsahuje 15 otázek. První část je zaměřena na osobní údaje respondentů a obsahuje 4 otázky zkoumající pohlaví, osobní stav, věk a nejvyšší dosažené vzdělání. Zjišťovací část tvoří 11 otázek, přičemž 8 otázek je cíleno na páry, které manželství chtějí v budoucnu uzavřít. Další 3 otázky jsou určeny pro nesezdané páry, jež manželství v budoucnu uzavřít nehodlají. Některé otázky jsou uzavřené s typem odpovědí ano, ne, nevím. Další otázky jsou výčtové s alternativami odpovědí nebo s možností vlastní odezvy. Respondenti volí pouze jednu odpověď, která se nejvíce blíží jejich názoru se zřetelem na jednoduchost a co nejmenší časové zatížení.

Výsledky ankety při určování otcovství souhlasným prohlášením rodičů na matričním úřadě v Poděbradech v roce 2017 realizované prostřednictvím internetových stránek vyplnto.cz

Graf č. 16: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

První otázka se týká pohlaví respondentů. Anketu se zúčastnilo 50 nesezdaných párů, které přišly na matriční úřad v Poděbradech v průběhu roku 2017 požádat o zápis o určení otcovství k dosud nenarozenému dítěti souhlasným prohlášením rodičů.

Z celkového počtu 100 osob (100 %) se anketou zúčastnilo:

50 mužů (50 %),

50 žen (50 %).

Graf č. 17: Osobní stav respondentů

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 2: Jaký je Váš osobní stav?

Druhá otázka se týká osobního stavu respondentů. Dotazovaní jsou rozřazeni do čtyř skupin: svobodní, rozvedení, ovdovělí a ženatí muži. Pouze tyto čtyři skupiny mohou požádat o sepsání zápisu o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů.

Anketu vyplnilo z celkového počtu 100 osob (100 %):

92 (92 %) svobodných osob,

8 (8 %) rozvedených osob.

Graf č. 18: Věk respondentů

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 3: Do které věkové kategorie patříte?

Třetí otázka je zaměřena na věk respondentů. Dotazovaní jsou rozřazeni do čtyř věkových kategorií: 18–20 let, 21–30 let, 31–40 let a nad 41 let. Jedná se o kategorii mužů a žen, která může požádat matriční úřad o sepsání zápisu o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů. Mladší 18 let se musí obrátit se svou žádostí o zápis o určení otcovství pouze na soud. Věková kategorie 100 respondentů (100 %) je následující:

48 respondentů (48 %) je z věkové kategorie 31–40 let,

45 respondentů (45 %) je z věkové kategorie 21–30 let,

6 respondentů (6 %) je starší 41 let,

1 respondent (1 %) je z kategorie 18–20 let.

Graf č. 19: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 4: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Čtvrtá otázka se týká vzdělání respondentů.

Vzdělání oslovených 100 respondentů (100 %) je následující:

45 respondentů (45 %) má střední vzdělání s maturitou,

21 respondentů (21 %) má vysokoškolské vzdělání,

21 respondentů (21 %) má střední vzdělání bez maturity,

9 respondentů (9 %) má základní vzdělání,

4 respondenti (4 %) mají vyšší odborné vzdělání.

Graf č. 20: Soužití nesezdaných párů ve společné domácnosti

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 5: Bydlíte ve společné domácnosti?

Pátá otázka se dotazuje na soužití muže a ženy, kteří očekávají narození společného dítěte, ve společné domácnosti.

Celkový počet 100 osob (100 %) odpovědělo následovně:

100 osob, 50 párů mužů a žen (100 %) bydlí ve společné domácnosti.

Graf č. 21: Plánování počtu dětí s ohledem na vlastní ekonomickou situaci

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 6: Cítíte se limitovaní svou ekonomickou situací v plánování počtu společných dětí?

Tato otázka je zaměřena na plánování počtu společných dětí nesezdaných párů, kterým se v roce 2017 nebo 2018 má narodit dítě, s ohledem na jejich ekonomickou situaci.

Respondenti na otázku č. 6 odpověděli následovně:

61 respondentů (61 %) uvedlo, že není limitováno svou ekonomickou situací v plánování počtu společných dětí,

37 respondentů (37 %) se cítí být omezeno v plánování počtu společných dětí s ohledem na svou ekonomickou situaci,

2 respondenti (2 %) odpověděli, že nevědí, zda jsou limitováni svou ekonomickou situací v plánování počtu společných dětí.

Graf č. 22: Zohlednění potřeb rodiny státem

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

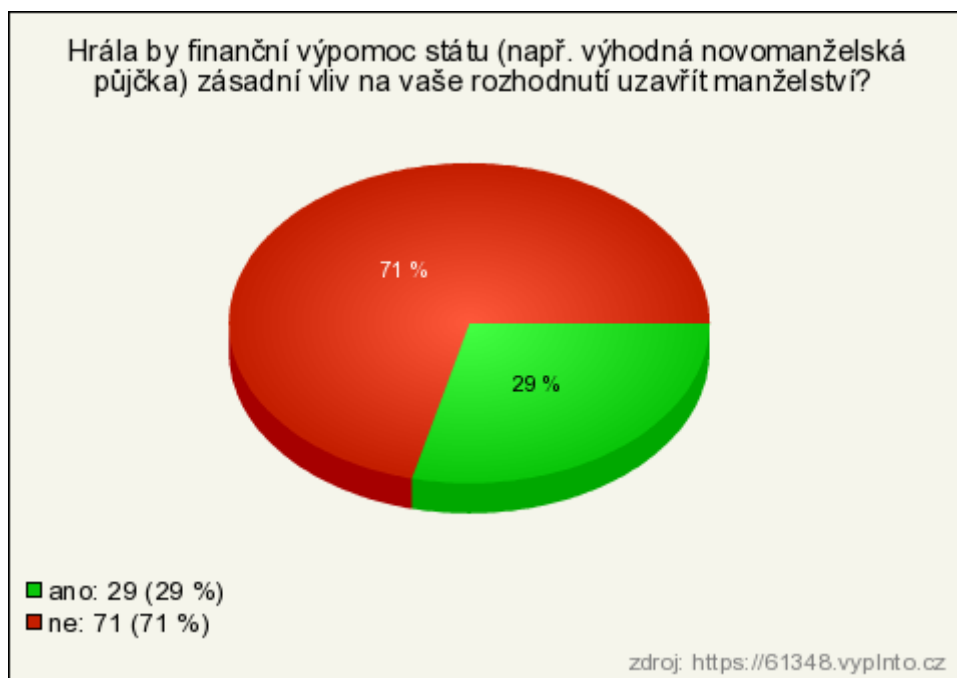
Otázka č. 7: Myslíte si, že stát nedostatečně zohledňuje potřeby rodiny?

Otázka č. 7 zkoumá názor respondentů, zda stát dostatečně zohledňuje potřeby rodiny. Výsledky průzkumu jsou následující:

99 respondentů (99 %) je přesvědčeno o tom, že stát potřeby rodiny zohledňuje nedostatečně,

1 respondent (1 %) se domnívá, že zohlednění potřeb rodiny státem je dostatečné.

Graf č. 23: Vliv finanční výpomoci státu na rozhodnutí uzavřít manželství

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 8: Hrála by finanční výpomoc státu (např. výhodná novomanželská půjčka) zásadní vliv na vaše rozhodnutí uzavřít manželství?

Otázka č. 8 se dotazuje, zda by finanční výpomoc státu (např. výhodná novomanželská půjčka) hrála zásadní vliv na rozhodnutí nesezdaných párů, které očekávají narození společného dítěte, manželství uzavřít. Výsledky ankety jsou následující:

71 respondentů (71 %) uvedlo, že by finanční výpomoc státu neměla žádný vliv na jejich rozhodnutí uzavřít manželství,

29 respondentů (29 %) odpovědělo, že by finanční výpomoc státu měla zásadní vliv na jejich rozhodnutí manželství uzavřít.

Graf č. 24: Podpora potřeb rodiny státem

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 9: V čem by měl stát nejvíce podpořit potřeby rodiny?

Tato otázka zjišťuje názor respondentů, v jakém směru by měl stát nejvíce podpořit potřeby rodiny. Respondenti mají na výběr následující možnosti odpovědí: a) v bytové politice, b) ve výši příspěvku na rodičovské dovolené, c) v přídavcích na dítě, pokud je rodič výdělečně činný, d) v jiném ohledu, uveďte v jakém. Respondenti volili jen jednu pro ně nejvýznamnější odpověď.

Anketa poskytla toto zjištění:

48 respondentů (48 %) považuje za nejdůležitější podporu státu výši příspěvku na rodičovské dovolené,

34 respondentů (34 %) se domnívá, že stát by měl nejvíce podpořit rodiny v bytové politice,

18 respondentů (18 %) je přesvědčeno, že stát by měl nejvíce podpořit rodiny v přídavcích na dítě, pokud je rodič výdělečně činný.

Graf č. 25: Doba odkladu manželství

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 10: Za jak dlouho plánujete manželství uzavřít?

Tato otázka zjišťuje, zda páry, které očekávají narození společného dítěte, chtějí žít v kohabitaci, nebo zda chtějí v budoucnu manželství uzavřít. V případě kladné odpovědi pro manželství otázka blíže zkoumá, za jak dlouhou dobu od narození společného dítěte plánují rodiče manželství uzavřít. Respondenti mají na výběr následující odpovědi: a) manželství nechceme nikdy uzavřít, b) svatbu plánujeme do 2 let od narození společného dítěte, c) svatbu plánujeme do pěti let od narození společného dítěte, d) manželství hodláme uzavřít, nevíme přesně kdy.

Výsledek průzkumu poskytl tato zjištění:

58 respondentů (58 %) má v plánu manželství uzavřít, ale neví přesně kdy,

35 respondentů (35 %) plánuje manželství uzavřít do 2 let od narození společného dítěte,

7 respondentů (7 %) by rádo manželství uzavřelo do 5 let od narození společného dítěte.

Graf č. 26: Důvody odkladu manželství na pozdější dobu

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 11: Jaký je nejdůležitější důvod pro odklad manželství na pozdější dobu?

Otázka č. 11 zkoumá nejdůležitější důvod odkladu manželství nesezdaných párů, které se vyslovily pro uzavření manželství v budoucnu a které očekávají narození společného dítěte v roce 2017 nebo 2018.

Výsledky ankety jsou následující:

64 párů (64 %) odkládá manželství na pozdější dobu z důvodu těhotenství ženy,

27 respondentů (27 %) nemá na svatební obřad dostatek financí,

9 respondentů (9 %) nemá vyřešené společné bydlení.

Graf č. 27: Důvody uzavření manželství

Zdroj: vlastní šetření, zpracování vyplnto.cz

Otázka č. 12: Co je hlavním důvodem uzavření manželství?

Otázka č. 12 zjišťuje důvod uzavření manželství respondentů v budoucnu. Respondenti mají na výběr následující odpovědi: a) manželství je oficiální forma, ze které vyplývají právní a finanční záruky, b) manželství je pro nás důležité z emocionálního hlediska, c) manželství je důležité pro celkovou životní spokojenost, d) jiný důvod, uveďte jaký.

Respondenti odpověděli na tuto otázku následovně:

43 respondentů (43 %) považuje za hlavní důvod uzavření manželství oficiální formu soužití a z ní vyplývající právní a finanční záruky,

40 respondentů (40 %) uvedlo, že nejdůležitější je pro ně emocionální hledisko,

17 respondentů (17 %) odpovědělo, že manželství je důležité pro jejich celkovou životní spokojenost.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Výsledky kapitoly „Analýza vybraných statistických ukazatelů“

Z výzkumu demografických údajů z databáze ČSÚ vyplývá, že každoročně stoupá počet dětí narozených mimo manželství. V roce 2012 se narodilo 61 488 (57 %) dětí z manželského a 47 088 (43 %) z nemanželského svazku. V roce 2016 se narodilo 57 930 (51 %) manželských a 54 733 (49%) nemanželských dětí. Každoročně stoupá také věková hranice mužů a žen, kteří uzavírají první manželství. Průměrný věk svobodných ženichů v roce 2012 činil 31,5 roku a v roce 2016 již 32,1 roku. Průměrný věk svobodných nevěst činil v roce 2012 28,7 let a v roce 2016 již 29,5 roku. Rovněž vzrůstá průměrný věk žen při narození prvního dítěte. Od roku 1980 do roku 1994 nepřesáhl průměrný věk žen při narození prvního dítěte 23 let. Od roku 1995 pak každoročně průměrný věk stoupal a v roce 2016 činil již 28,2 let.

5.2 Výsledky kapitoly „Společné děti párů vstupujících do manželství v letech 2012 – 2016 v Poděbradech“

Výzkum byl proveden kvantitativní metodou sběrem sekundárních dat z úředních matričních dokumentů z Městského úřadu Poděbrady z období let 2012 -2016. Jednalo se o formulář „Dotazník k uzavření manželství“ vyplněný snoubenci v rámci předdodavkového řízení na matričním úřadě. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, kolik párů vstupujících do manželství v Poděbradech v letech 2012 - 2016 mělo již společné děti.

Ve zkoumaném období 5 let bylo do matriční knihy manželství vedené pro město zapsáno celkem 614 manželství.

Největší podíl mužů vstupujících do manželství byl zastoupen věkovou kategorií 30-34 let a činil 179 mužů (29 %).

Největší podíl žen vstupujících do manželství byl zastoupen věkovou kategorií 25-29 let a činil 207 žen (34 %).

Z celkového počtu 614 uzavřených manželství bylo 564 žen (92 %) v reprodukčním věku.

157 párů (28 %) vstupujících do manželství mělo již společné dítě.

140 párů (89 %) vstupovalo do manželství s jedním dítětem a 17 párů (11 %) se dvěma dětmi.

Ze sledovaných 157 párů, které měly již společné dítě před vstupem do manželství, byli muži nejvíce zastoupeni věkovou kategorií 30-34 let, a to 55 mužů (35 %), a ženy ve stejné věkové kategorii 30-34 let, a to 53 žen (34 %).

Z celkového počtu 157 párů se společnými dětmi mělo 73 párů (47 %) dítě mladší jednoho roku v době, kdy uzavíraly manželství.

5.3 Výsledky kapitoly „Narozené děti v roce 2012 v Nymburce“

Tento výzkum vycházel ze sběru sekundárních dat z matriční knihy narození vedené pro město Nymburk v roce 2012. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, zda rodiče nemanželských dětí, které se narodily v roce 2012 v Nymburce a ke kterým bylo určeno otcovství souhlasným prohlášením rodičů, uzavřeli manželství nejpozději do 5 let od narození společného dítěte. Předmětem výzkumu provedeného kvantitativní metodou bylo 577 zápisů o narození, což byl celkový počet dětí, které se v roce 2012 v Nymburce narodily.

Z celkového počtu 577 (100 %) dětí narozených v roce 2012 v Nymburce se narodilo 178 dětí (31 %) nesezdaným párům, které určily otcovství souhlasným prohlášením rodičů, 370 dětí (64 %) z manželského svazku a 29 dětí (5 %) svobodným matkám.

Z celkového počtu 178 párů (100 %), kterým se narodilo dítě mimo manželství, se 54 párů (30 %) rozhodlo nejpozději do 5 let od narození jejich společného dítěte uzavřít manželství.

Z celkového počtu 54 párů (100 %), které se rozhodly manželství uzavřít, vstoupilo nejvíce párů, a to 24 (44 %), do manželství do jednoho roku od narození společného dítěte.

Věková kategorie všech 178 nesezdaných párů, kterým se v roce 2012 narodilo dítě, byla u mužů nejvíce zastoupena kategorií 30-34 let s 56 muži (31 %) a u žen 30-34 let s 56 ženami (31 %).

Věková kategorie zaměřená na 54 párů, které uzavřely manželství nejpozději do pěti let od narození společného dítěte, byla u mužů 30-34 let s 20 muži (37 %) a u žen 25-29 let s 18 ženami (33 %).

5.4 Návrh změny vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách

Výzkumem počtu zapsaných matričních událostí o uzavření manželství na matričním úřadě v Poděbradech v letech 2012 – 2016 bylo zjištěno, že v matriční knize manželství vedené pro město Poděbrady bylo za období 5 let uzavřeno celkem 614 manželství. Ve správním obvodu tohoto matričního úřadu, kam spadá celkem 14 obcí, bylo ve stejném období zapsáno pouhých 23 zápisů o uzavření manželství. Od 1. 7. 2001, kdy nabytí účinnosti zákon o matrikách, jménu a příjmení, mohou snoubenci nově vyjádřit svou vůli, že spolu vstupují do manželství také v nematriční obci za přítomnosti matrikářky, a to před starostou nebo místostarostou této obce za podmínky, že jeden ze snoubenců má v této nematriční obci trvalý pobyt. Tuto možnost však snoubenci využívají jen málo. Z praxe může autorka práce říci, že se jedná především o případy, kdy snoubenci mají přání uskutečnit svatební obřad v letních měsících na zahradě domu, kde bydlí. Velmi málo se pak svatební obřady konají v prostorách obecních úřadů, kde není dostatečné vybavení pro svatební obřady.

Výzkum o počtu zapsaných matričních událostí na matričním úřadě v Poděbradech byl proveden také u narození. Bylo sledováno, kolik dětí se narodilo v letech 2012 – 2016 v Poděbradech a ve 14 obcích spadajících do jeho správního obvodu. Během sledovaných pěti let se v Poděbradech nenarodilo žádné dítě a ve 14 obcích ve správním obvodu matričního úřadu byly zapsány pouze 3 zápisy o narození.

Pro kompletnost byl doplněn také výzkum v knize úmrtí. Za období 5 let bylo zapsáno celkem 256 zápisů o úmrtí pro město Poděbrady a 114 zápisů o úmrtí ve 14 obcích spadajících do správního obvodu matričního úřadu.

Z výzkumu je patrné, že vedení matričních knih pro každou obec ve správním obvodu matričního úřadu samostatně je neefektivní. Nejde jenom o náklady spojené s nákupem matriční knih, ale jedná se především o prostory na uložení matričních knih. Současná právní úprava nařizuje vést pro každou obec spadající do správního obvodu matričního úřadu matriční knihu samostatně. Podle § 23 odst. 3 zákona o matrikách, jménu a příjmení musí být matriční knihy uloženy u matričního úřadu po provedení posledního zápisu následovně: 100 let pro knihy narození a 75 let pro knihy manželství a úmrtí. Teprve po uplynutí stanovené doby je možné matriční

knihy předat k archivaci příslušnému státnímu oblastnímu archivu. Tato situace je na všech matričních úřadech podobná. V obcích, které spadají do správních obvodů matričních úřadů, nedochází tak často k matričním událostem. Matriční úřady vedou v podstatě poloprázdné knihy, které pak musí být uloženy po stanovenou dobu.

Na základě zjištěných údajů autorka práce navrhuje změnu části vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení. Jedná se o § 3, který upravuje podrobnosti o technickém způsobu vedení matričních knih. Změna je navrhovaná v odst. 3 a 5, kde doporučuje, aby pro správní obvod matričního úřadu se vedla pouze jedna kniha.

Návrh nové právní úpravy části vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení

§ 3 Podrobnosti o technickém způsobu vedení matričních knih

(1) beze změny

(2) beze změny

(3) Každý svazek matriční knihy má na přední straně vazby vyznačen druh matriční knihy, název matričního úřadu, název obce **nebo všech obcí ve správním obvodu**, města, v hlavním městě Praze a územně členěných statutárních městech i název městské části nebo městského obvodu nebo označení vojenského újezdu, pro které se matriční kniha vede, pořadové číslo svazku a uvedení počátečního a konečného data zápisů. Svazky matriční knihy, do kterých se zapisují narození, uzavření manželství, vznik partnerství a úmrtí státních občanů České republiky (dále jen "občan"), ke kterým došlo v cizině, (dále jen "zvláštní matrika") mají místo názvu obce uvedeno "Zvláštní matrika".

(4) beze změny

(5) Matriční úřad vede matriční knihy **pro obec**, město, městskou část, městský obvod a území vojenského újezdu, **v níž má sídlo, a další knihu pro všechny obce ve svém správním obvodu**. Registrující matriční úřad vede jednu knihu pro svůj správní obvod.

(6) beze změny

(7) beze změny.

5.5 Výsledky kapitoly „Anketa při určování otcovství souhlasným prohlášení rodičů na matričním úřadě v Poděbradech v roce 2017“

Anketa provedená kvalitativní metodou byla předložena nesezdaným párům, které očekávaly narození společného dítěte a přišly na matriční úřad Poděbrady v průběhu roku 2017 požádat o sepsání zápisu o určení otcovství souhlasným prohlášení rodičů. Vyhodnocením této ankety jsou získány názory těchto párů na institut manželství, na zohlednění potřeb rodiny státem a jejich plánování počtu společných dětí s ohledem na jejich ekonomickou situaci.

Ankety se zúčastnilo celkem 100 osob, tj. 50 párů mužů a žen.

Z celkového počtu zúčastněných bylo 92 respondentů (92 %) svobodných.

Z celkového počtu 100 osob (100 %) byla nejvíce zastoupena věková kategorie 31-40 let, a to 48 osob (48 %), a dále pak 45 respondentů (45 %) z kategorie 21 – 30 let.

Z celkového počtu 100 osob (100%) byly nejvíce zastoupeni respondenti se středním vzděláním s maturitou, a to 45 dotazovaných (45 %).

Výzkum poskytl následující názory nesezdaných párů očekávajících narození dítěte:

Všech 50 párů, tj. 100 osob (100 %), žije ve společné domácnosti.

61 respondentů (61 %) uvedlo, že není limitováno svou ekonomickou situací v plánování počtu společných dětí, avšak 37 dotazovaných (37%) uvedlo, že se cítí být limitováno v plánování počtu dětí s ohledem na svou ekonomickou situaci.

99 respondentů (99 %) je přesvědčeno o tom, že stát potřeby rodiny zohledňuje nedostatečně.

Pro 71 respondentů (71 %) by finanční výpomoc státu například v podobě výhodné novomanželské půjčky neměla žádný vliv na jejich rozhodnutí manželství uzavřít, avšak 29 respondentů (29 %) uvedlo, že by finanční výpomoc státu měla zásadní vliv na jejich rozhodnutí manželství uzavřít.

48 respondentů (48 %) považuje za nejdůležitější způsob podpory státu výši příspěvku na rodičovské dovolené, 34 dotazovaných (34 %) se domnívá, že stát by měl nejvíce podpořit mladé rodiny v bytové politice.

58 respondentů (58 %), kteří žijí ve společné domácnosti se svým protějškem a očekávají narození společného dítěte, má v plánu manželství uzavřít, ale neví přesně kdy.

Pro 64 dotazovaných (64 %) je nejdůležitějším důvodem odkladu sňatku těhotenství ženy, 27 párů (27 %) nemá na obřad dostatek financí.

Pro 43 respondentů (43 %) je hlavním důvodem budoucího uzavření sňatku oficiální forma soužití a z ní plynoucí finanční a právní záruky.

5.6 Komparace vybraných právních aspektů u nesezdaných soužití v České republice a v Německu

V Německu žily v roce 2016 téměř 3 miliony nesezdaných párů, část z nich i s dětmi. Neexistuje zde žádná právní úprava, která by upravovala soužití nesezdaných párů. Pokud má nemanželský pár dítě, připadá péče o dítě a hlavní vyživovací povinnost matce a dítě nese její příjmení. Druh a družka nejsou povinni se navzájem jakkoliv ekonomicky podporovat, je jedno zda, je jeden z nich vážně nemocný, ve finanční tísní, či odkázaný na pečovatelskou péči. Pro sociální pomoc v Německu je důležité, že nesezdaný pár bydlí spolu. Partneři vzájemně neručí za dluhy toho druhého. V případě úmrtí druha či družky odpadá automatické dědictví a darování, to je možné jen tehdy, pokud je to uvedeno v testamentu. Navíc dědická daň v tomto případě podléhá vyššímu zdanění. Rovněž odpadá nárok na vdovecký důchod po zemřelém druhovi či družce. Právně posuzování jsou partneři jako cizí osoby.

V České republice se počty nesezdaných soužití zjišťují při sčítání lidu, domů a bytů. Toto sčítání realizuje ČSÚ každých 10 let. Poslední sčítání proběhlo v roce 2011 a zjistilo, že v České republice bylo 234 346 domácností, tzv. faktických manželství. Rovněž v České republice není soukromoprávní úpravou komplexněji upraveno soužití nesezdaných párů, tak jako je tomu v případě manželského svazku. Občanský zákoník však s existencí nesezdaných soužití počítá a zakotvuje na mnoha místech určitá práva a povinnosti z tohoto svazku vyplývající. Pokud má nesezdaný pár dítě, je možné na kterémkoliv matričním úřadě požádat o sepsání zápisu o určení otcovství a k dítěti určit otcovství, a dohodnout se na příjmení pro dítě po matce či po otci. Na základě souhlasného prohlášení rodičů dítěte získává muž, který byl tímto

prohlášením určen jako otec dítěte, právní postavení rodiče se všemi z toho vyplývajícími povinnostmi a právy, a to jak v oblasti statusové (určení jména a příjmení pro dítě, dítě je nepominutelným dědicem), tak v oblasti vyživovací povinnosti a samozřejmě také v oblasti rodičovské zodpovědnosti. Vzájemná vyživovací povinnost druh a družky není občanským zákoníkem obecně stanovena. Stranám ale nic nebrání, aby si vyživovací povinnost poskytovali. Druh a družka nenesou odpovědnost za závazky toho druhého jako tomu je u manželů. Neexistuje obdoba společného jmění manželů, druh a družka nabývá majetek do svého výlučného vlastnictví. S úpravou práv a povinností druh a družky se můžeme setkat i v některých předpisech sociálního zabezpečení. Např. v zákoně o státní sociální podpoře nebo v zákoně o životním minimu, kde jsou druh a družka společně posuzovanými osobami. V případě, že jeden z nesezdaného soužití zemře, pozůstalý druh či družka může dědit ze zákona nebo z důvodu některého pořízení pro případ smrti zemřelého druh a družky. Pokud zemřelý druh či zemřelá družka nezřídí závěť nebo neuzavře s potenciálními dědici dědickou smlouvu, občanský zákoník stanoví intestátní podpůrnou dědickou posloupnost, kdy druh a družka mohou být začleněni do druhé a třetí třídy. Podmínkou je, aby nedělili dědici v předchozích třídách a druh a družka žili před smrtí jednoho z nich po dobu nejméně jednoho roku ve společné domácnosti. Rovněž druh či družka mohou odkázat majetek tomu druhému prostřednictvím závěti, je však nutno počítat s nepominutelnými dědici.

6 Závěr

Diplomová práce si stanovila za cíl zjistit, jak nesezdané páry, které mají společné dítě nebo jeho narození teprve očekávají, pohlíží na institut manželství. Zda u nich dochází k odkladu vstupu do manželství, a jaké mají důvody pro odklad manželství až po narození dítěte.

Z provedené analýzy právních textů je zřejmé, že právní úprava v obecné rovině je postačující a slouží účelu, ke které byla upravena. Avšak výzkumem v matričních knihách autorka práce zjistila, že v obcích spadajících do správního obvodu matričního úřadu Poděbrady dochází k poměrně malému počtu matričních událostí. Tato situace je standardní pro většinu matričních úřadů, neboť děti se rodí v porodnicích, manželství jsou uzavírána v sídle matričního úřadu v prostorách k tomu určených a nejvíce lidí umírá v nemocnicích. V těchto místech pak dochází k zápisu matričních událostí. Dosavadní právní úprava nařizuje vedení samostatné knihy pro každou obec. Z tohoto důvodu autorka práce navrhuje změnu právní úpravy v § 3 vyhlášky č. 207/2001 Sb., která upravuje podrobnosti o technickém způsobu vedení matričních knih. Navrhuje, aby pro všechny obce spadající do správního obvodu matričního úřadu byla vedena pouze jedna kniha.

Pro praktickou část autorka zkoumala danou problematiku z více hledisek, a to z úhlu celorepublikových údajů, z knihy manželství, z knihy narození, ale i z ankety pro nesezdané páry, které žádaly matriční úřad o určení otcovství k dosud nenarozenému dítěti.

Z databáze ČSÚ bylo zjištěno, že každoročně stoupá počet dětí narozených mimo manželství. Jestliže se v roce 2012 se narodilo 43 % nemanželských dětí, potom v roce 2016 to bylo již 49 %. Stejně tak stoupá i věk osob, které se rozhodnou manželství uzavřít. V letech 2012 – 2016 činil průměrný věk svobodných ženichů 31,8 let a svobodných nevěst 29 let. Zvyšuje se také průměrný věk žen při narození prvního dítěte. Od roku 1980 do roku 1994 nepřesáhl průměrný věk prvorodiček 23 let. Od roku 1995 pak věk prvorodiček každoročně stoupal a v roce 2016 činil 28,2 roku.

Výzkumem druhé části práce provedeným sběrem sekundárních dat z dotazníků k uzavření manželství vyplněných snoubenci v rámci předoddavkového řízení v letech 2012 - 2016 na Městském úřadě v Poděbradech bylo zjištěno, že ve

zkoumaném období pěti let bylo na tomto matričním úřadě uzavřeno celkem 614 manželství, přičemž 28 % snoubenců v reprodukčním věku nevěsty vstupovalo do manželství a mělo již společné dítě. Nejvíce snoubenců se společným dítětem, a to 47 %, uzavřelo manželství do 1 roku věku dítěte. Největší podíl ženichů (29 %) byl zastoupen věkovou kategorií 30-34 let, u nevěst to byla kategorie 25-29 let (34 %). Pokud jde o věk snoubenců, kteří vstupovali do manželství a měli již společné dítě, největší podíl a to jak ženichů, tak nevěst byl zastoupen věkovou kategorií 30-34 let. Město Poděbrady se tudíž nijak neliší od celorepublikového průměru věku ženichů a nevěst.

Výzkum ve třetí části práce byl proveden rovněž sběrem sekundárních dat z matriční knihy narození vedené pro město Nymburk a zjišťoval, zda rodiče nemanželských dětí, které se narodily v roce 2012 a ke kterým bylo určeno otcovství souhlasným prohlášením rodičů, uzavřeli manželství do pěti let od narození jejich dítěte. Výzkumem bylo zjištěno, že v roce 2012 se v Nymburce narodilo celkem 577 dětí, přičemž 31 % dětí se narodilo právě nesezdaným párům, které k dítěti určily otcovství. Z těchto 178 rodičů dětí 30 % uzavřelo následně manželství, nejvíce však do jednoho roku věku dítěte (44 %). Věková kategorie všech 54 párů, které manželství uzavřely po narození jejich dítěte, byla zastoupena především kategorií 30-34 let u mužů (37 %) a u žen 25-29 let (33 %).

Čtvrtým doplňujícím výzkumem byla anketa pro nesezdané páry, které požádaly matriční úřad Poděbrady v průběhu roku 2017 o sepsání zápisu o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů k dosud nenarozenému dítěti. 48 % dotazovaných bylo z věkové kategorie 31-40 let, 45 % z věkové kategorie 21-30 let. Anketou bylo zjištěno, že všech 100 respondentů (100 %) bydlí ve společné domácnosti a 99 % z nich je přesvědčeno o tom, že stát potřeby rodiny zohledňuje nedostatečně. Pro 29 % dotazovaných by finanční pomoc státu, např. výhodná novomanželská půjčka, měla zásadní vliv na jejich rozhodnutí manželství uzavřít před narozením jejich společného dítěte. 48 % respondentů považuje za nejdůležitější způsob podpory státu výši příspěvku na rodičovské dovolené. 37 % nesezdaných párů se cítí být omezeno v počtu plánování společných dětí svou ekonomickou situací. Politika státu v současné době není patrně vnímána nesezdanými páry jako uspokojivá. Nesezdané páry očekávající narození společného dítěte mohou zastávat

tento kritický názor zejména proto, že podporu státu aktuálně potřebují, neboť žena půjde brzy na mateřskou dovolenou. Anketou bylo dále zjištěno, že 58 % respondentů má v plánu v budoucnu manželství uzavřít, ale neví přesně za jak dlouho. Pro 64 % z nich je důvodem odkladu manželství skutečnost, že žena je těhotná, 27 % nemá na svatební obřad dostatek financí. Anketa byla pouhou představou nesezdaných párů. Konkrétní výsledky však byly zjištěny výzkumem z matriční knihy manželství vedené pro město Poděbrady a z matriční knihy narození vedené pro město Nymburk.

Dříve bylo těhotenství ženy jednoznačným důvodem manželství uzavřít před narozením dítěte. Prokázalo se, že dnes je těhotenství naopak překážkou a řada žen se nechce v pozeňnaném stavu vdávat a sňatek je tak odložen až na období po narození dítěte. Rodičovství tedy není nezbytně vázáno na manželství. Někteří mladí lidé začínají partnerský život soužitím v kohabitaci ve společné domácnosti a se společnými dětmi. Společnost toleruje soužití nesezdaných párů, respektuje narození a výchovu dětí mimo manželství. Mladí lidé mají široké možnosti osobního rozvoje a rozhodují o pořadí svých životních priorit.

Z koncepce rodinné politiky ze září 2017 vyplývá, že stát bude podporovat všechny typy rodin s dětmi tak, jak to odpovídá platné legislativě České republiky i jejím mezinárodním závazkům. Funkční rodinou se rozumí rodina, jež plní své základní přirozené funkce. Cílem regionální rodinné politiky je vytvořit na úrovni krajů a obcí společensky příznivé prostředí pro vznik a fungování rodin. Půjde především o zajištění veřejných služeb: bydlení, sociální služby a služby předškolní a rané školní péče o děti. Dalším úkolem regionální rodinné politiky bude zpracovat metodické doporučení obcím pro zřízení výboru zastupitelstva pro rodinu a seniory podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Důležitý je princip subsidiarity, kdy dochází k respektování pravomocí organizačně nižších úrovní a jejich schopností lépe vycházet vstříc diferencovaným potřebám rodin v různých regionech. Důležitá je rovněž větší kompetence, která pramení z blízkosti místních samospráv k občanům a jejich rodinám.

Diplomová práce bude pro případné regionální využití k dispozici v knihovně v Poděbradech. Zjištěné údaje o činnosti matričního úřadu budou zaznamenány do místní kroniky.

7 Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

1. DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-930-4.
2. GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0807-1.
3. HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-525-8.
4. HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLÍČKOVÁ a L. WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-552-7.
5. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
6. KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé*. Vyd. 2. Praha: Nakladatelství Oeconomica Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. ISBN 80-245-0859-1.
7. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 3. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. ISBN 80-86429-19-9.
8. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Vyd.2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.
9. NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5167-2.
10. ŠÍNOVÁ, Renáta a Ondřej ŠMÍD. *Manželství*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-046-8.
11. VODÁKOVÁ, A., K. KALIBOVÁ a Z. PAVLÍK. Vyd. 2. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 1998. ISBN 80-85850-30-3.

Zákony:

1. ČESKO. Zákon České národní rady č. 2 ze dne 8. ledna 1969, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-06-07].
2. ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-06-10].
3. ČESKO. Zákon č. 133 ze dne 12. dubna 2000, o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-06-15].
4. ČESKO. Zákon č. 301 ze dne 2. srpna 2000, o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-06-25].
5. ČESKO. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 207 ze dne 8. června 2001, kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-07-04].
6. ČESKO. Zákon č. 115 ze dne 26. ledna 2006, o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-09-15].
7. ČESKO. Zákon č. 91 ze dne 25. ledna 2012, o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-08-12].
8. ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-07-24].
9. ČESKO. Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013, o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky). In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 2017-09-10].

Elektronické dokumenty:

1. BECKER, Silke. Das ändert sich mit Trauschein: Heirat oder wilde Ehe? Die rechtlichen Vor- und die Nachteile für zusammenlebende Paare. In: *Aktiv: Arbeit. Leben. Zusammenhänge* [online]. 2016-05-18 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <https://www.aktiv-online.de/ratgeber/detailseite/news/heirat-oder-wilde-ehe-die-rechtlichen-vor-und-die-nachteile-fuer-zusammenlebende-paare-9619>
2. ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik. Zvláštní úprava udělení státního občanství České republiky podle § 28 zákona o státním občanství České republiky. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2017 [cit. 2017-09-04]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zvlastni-uprava-udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-podle-28-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>
3. ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik. Uzavření registrovaného partnerství. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014-03-03 [cit. 2017-09-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx>
4. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Demografická příručka – 2016. In: *Český statistický úřad* [online]. 2017-11-24 [cit. 2017-08-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2016>
5. DEMČÁK, Marek. Řešení pro Váš online průzkum. In: *Vyplňto.cz* [online]. © 2008-2018 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z <http://www.vyplnto.cz/>
6. Důvodová zpráva zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
7. Důvodová zpráva zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
8. Eheähnliche Gemeinschaft: was gilt bei Trennung, Unterhalt, Sorge? In: *Deutsche Anwaltauskunft: das Rechtsportal des Deutschen Anwaltvereins* [online]. 2016-02-08 [cit. 2017-10-11]. Dostupné z: <https://anwaltauskunft.de/magazin/leben/ehe-familie/1488/eheaehnliche-gemeinschaft-was-gilt-bei-trennung-unterhalt-sorge/>

9. Oficiální stránky města Nymburk. Obecní úřady ORP Nymburk. In: *Oficiální stránky města Nymburk* [online]. [cit. 2017-10-27]. Dostupné z <http://www.mesto-nymburk.cz/index.php?sekce=2&zobraz=obecni-urady&detail=vse>
10. Oficiální stránky města Poděbrady. Matriky. In: *Oficiální stránky města Poděbrady*. [online]. 2014-01-01 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <http://www.mesto-podebrady.cz/matriky/d-1614/p1=1736>
11. Portál Nymburk. Nymburk - základní informace o městě. In: *portalnymburk.cz* [online]. © 2008-2018 [cit. 2017-10-26]. Dostupné z: <http://www.portalnymburk.cz/>
12. Portál Poděbrady. Poděbrady - základní informace o městě. In: *portalpodebrady.cz* [online]. © 2008-2018 [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: <http://www.portalpodebrady.cz/>
13. ROSULEK, Martin. Nesezdané soužití a jeho právní aspekty. In: *Můj-právní.cz* [online]. 2015-04-01 [cit. 2017-09-20]. Dostupné z: <http://muj-pravnik.cz/nesezdane-souziti-jeho-pravni-aspekty/>
14. Nález Ústavního soudu, sp. zn. 7/15-1 ze dne 14. 6. 2016. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-09-10].
15. Nález Ústavního soudu, sp. zn. 3122/16-1 ze dne 16. 5. 2017. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-08-23].
16. Nález Ústavního soudu, sp. zn. 2964/12 ze dne 9. 12. 2014. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-08-24].
17. Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 21 Cdo 4795/2010 ze dne 9. 11. 2011. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-08-26].
18. Rozsudek Městského soudu v Praze, sp. zn. 11 A 167/2014-24 ze dne 21. 12. 2015. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2018-09-02].
19. Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. Neu 182/93 ze dne 30. 3. 1994. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas Consulting. [cit. 2017-09-03].

8 Přílohy

8.1 List matriční knihy narození

Pořadové číslo zápisu:

Dítě	Místo narození	
	Den, měsíc a rok narození	
	Rodné číslo	Pohlaví
	Jméno(a)	
	Příjmení	
Otec dítěte	jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení	
	datum narození	rodné číslo
	místo narození, okres/stát	
	místo trvalého pobytu, okres/stát	
	státní občanství	
Matka dítěte	jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení	
	datum narození	rodné číslo
	místo narození, okres/stát	
	místo trvalého pobytu, okres/stát	
	státní občanství	
<p>Záznamy a opravy před podpisem Zapsáno na základě písemného hlášení o narození (ústního oznámení, cizozemského matričního dokladu) vystaveného (dne, kým)</p>		
Datum provedení zápisu		Podpis matrikáře

List matriční knihy narození - 110 g

Dodatečné záznamy a opravy

8.2 List matriční knihy manželství

Pořadové číslo zápisu:

Místo uzavření manželství	
Den, měsíc a rok uzavření manželství	
MUŽ	jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
	den, měsíc, a rok narození
	místo narození, okres/stát
	rodné číslo osobní stav
státní občanství	
RODIČE MUŽE	otec – jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
	den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát
	matka – jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát	
ŽENA	jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
	den, měsíc, a rok narození
	místo narození, okres/stát
	rodné číslo osobní stav
státní občanství	
RODIČE ŽENY	otec – jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
	den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát
	matka – jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát	

List matriční knihy manželství – 110 g

DOHODA MANŽELŮ O PŘÍJMENÍ	společné
	každý své dosavadní a děti příjmení
	spolu s příjmením společným bude užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí, tj:
SVĚDKOVÉ	jméno a příjmení
	rodné číslo, popř. datum a místo narození
	jméno a příjmení
	rodné číslo, popř. datum a místo narození
Záznamy a opravy před podpisem Zapsáno na základě protokolu o uzavření manželství (cizozemského matričního dokladu) vyhotoveného (dne, kým)	
Datum provedení zápisu	Podpis matrikáře
Dodatečné záznamy a opravy	

8.4 Zápis o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů

Z Á P I S

o určení otcovství k *nenarozenému* dítěti souhlasným prohlášením rodičů
před matričním úřadem .....,
sepsaný dne.....

Dostavili se	ŽENA	MUŽ
Jméno, popř. jména		
Příjmení (popř. rodné)		
Datum narození		
Místo narození okres/stát		
Rodné číslo		
Státní občanství		
Rodinný stav		----
Zánik předchozího manželství - datum úmrtí manžela* - datum právní moci rozsudku - rozvodu manželství* - prohlášení manželství za neplatné* - o prohlášení manžela matky za nezvěstného*		----
Místo trvalého pobytu okres/stát		
Jiná forma pobytu na území ČR, jde-li o cizince (od kdy – do kdy)		
Totožnost prokázána (doklad vystavený kým, dne, platnost do)		
Svéprávnost ověřena dne (v AISEO, popř. v AISCIZ)		

Souhlasně prohlašují,

že otcem dosud nenarozeného dítěte je výše uvedený pan .....

Rodiče se dohodli, aby dítě užívalo příjmení:

.....

Rodiče se dosud nedohodli, jaké příjmení bude dítě užívat. *

8.5 Anketa pro nesezdané páry žádající o zápis o určení otcovství

Vážení,

jsem studentkou Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze, obor veřejná správa a regionální rozvoj. V rámci zpracování své diplomové práce na téma: „**Problematika uzavírání manželství a určování otcovství v České republice**“ si Vás dovoluji požádat o vyplnění této ankety. Zjištěná data budou použita pouze pro výzkumné účely mé diplomové práce.

Ankety při určování otcovství souhlasným prohlášením rodičů na matrice

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

žena

muž

Otázka č. 2: Jaký je Váš osobní stav?

svobodná/svobodný

vdova /vdovec

rozvedená/rozvedený

ženatý

Otázka č. 3: Do jaké věkové kategorie patříte?

18-20 let

31-40 let

21-30 let

nad 41 let

Otázka č. 4: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

základní

vyšší odborné

střední bez maturity

vysokoškolské

střední s maturitou

Otázka č. 5: Bydlíte ve společné domácnosti?

ano

ne

Otázka č. 6 Cítíte se limitovaní svou ekonomickou situací v plánování počtu společných dětí?

- ano
- ne
- nevím

Otázka č. 7: Myslíte si, že stát nedostatečně zohledňuje potřeby rodiny?

- ano
- ne
- nevím

Otázka č. 8: Hrála by finanční výpomoc státu (např. výhodná novomanželská půjčka) zásadní vliv na vaše rozhodnutí uzavřít manželství?

- ano
- ne
- nevím

Otázka č. 9: V čem by měl stát nejvíce podpořit potřeby rodiny?

- v bytové politice
- ve výši příspěvku na rodičovské dovolené
- v přídavcích na dítě, pokud je rodič výdělečně činný
- v jiném ohledu, uveďte v jakém .....

Otázka č. 10: Za jak dlouho plánujete manželství uzavřít?

- manželství nikdy neuzavřeme
- svatbu plánujeme do 2 let od narození společného dítěte
- svatbu plánujeme do 5 let od narození společného dítěte
- manželství hodláme uzavřít, nevíme přesně kdy

Větvení otázky:

V případě, že manželství nikdy neuzavřete, pokračujte otázkou č. 13, 14 a 15.

Otázka č. 11: Jaký je nejdůležitější důvod odkladu manželství na pozdější dobu?

- z důvodu těhotenství
- nemáme vyřešené společné bydlení
- nedostatek financí na svatební obřad
- jiný důvod, uveďte jaký ...

Otázka č. 12: Co je hlavním důvodem uzavření manželství v budoucnu?

- oficiální forma a z ní plynoucí záruky (právní, finanční, společné příjmení)
- emocionální hledisko (soudržnost rodiny)
- manželství je důležité pro celkovou životní spokojenost
- jiný důvod, uveďte jaký ...

Otázka č. 13: Je pro sňatek pouze jeden z partnerů?

- A) žena je pro uzavření manželství, ale muž není
- B) muž je pro uzavření manželství, ale žena není
- C) oba dva manželství nechceme uzavřít

Otázka č. 14: Přivítali byste, kdyby český právní řád zakotvil legální definici nesezdaných soužití a výslovně upravil práva a povinnosti partnerů?

- A) ano
- B) ne
- C) nevím

Otázka č. 15: Jaký je Váš nejdůležitější důvod pro soužití v kohabitaci, přestože očekáváte narození společného dítěte?

- A) nedůvěra v institut manželství
- B) špatná zkušenost z minulého manželství
- C) psychická zátěž (nesvoboda)
- D) jiný důvod, uveďte jaký ...